

Scan

**การศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนสีกัน (วัดนันทน์อุปถัมภ์)**

นางยุวณูช ไชยพฤษกุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**A Study of the Level of Virtue and Ethical Behavior of Students in
Seekan (Wattananunuppathum) School**

Mrs. Yuwanud Chaiyapruekkul

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

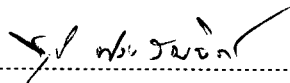
2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)
ชื่อและนามสกุล นางยุวณูช ไชยพฤษกุล
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. เข้มทอง ศิริแสงเลิศ

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

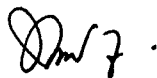

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. เข้มทอง ศิริแสงเลิศ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

วันที่ 23 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553

ชื่อการศึกษา ก้นคว่ำอิสระ การศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน
(วัฒนานครอุบลรัตน์)

ผู้ศึกษา นางชวนุช ไชยพฤษกุล ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. เข้มทอง ศิริแสงเลิศ ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) รวม 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ (2) เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้านของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) จำแนกตามช่วงชั้นที่ 3 และ 4 (3) เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์)

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 – 4 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 328 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่แสดงออกในระดับย่อยครั้งมี 7 ด้าน ได้แก่ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ส่วนความประหยัดอยู่ในระดับปานกลาง (2) นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 มีการแสดงระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในด้านความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความสุภาพ ด้านความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านความขยัน และด้านความมีวินัยนั้น มีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน (3) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด คือ กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคาร โรงเรียน และกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

คำสำคัญ ระดับพฤติกรรม คุณธรรมนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษา
ดร. เข้มทอง ศิริแสงเลิศ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำและได้ติดตามการ
ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่เริ่มต้นมาจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึก
ซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ นางปิยะนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์ อดีต
ผู้อำนวยการโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) นายสรายุทธ พุทธิพันธ์รัตน์ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นางนัศดา ธรรมวงศ์ผล หัวหน้างานวิधिพุทธ โรงเรียนสีกัน
(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยพร้อมทั้งแนะนำให้
การทำเครื่องมือมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ
จากภายนอกที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และขอขอบพระคุณเจ้าของผู้แต่งเอกสารตำราทุกเล่มที่
ผู้วิจัยใช้อย่างอิงในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณะครูและนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ที่ได้ให้ความ
ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ให้กำลังใจและให้ความร่วมมือในการทำการวิจัยและเก็บรวบรวม
ข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดียิ่ง

ยุวณูช ไชยพฤษกุล

เมษายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	10
นโยบายและมาตรฐานการศึกษา	26
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบเลือกตอบ	70
ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ แบบมาตราประมาณค่า 5 อันดับ ..	70
ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
วัตถุประสงค์การวิจัย	96
สรุปการวิจัย	96
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	116
ก แบบสอบถาม	117
ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย	125
ค การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ	127
ประวัติผู้ศึกษา	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	กระบวนการเสริมแรงและการลงโทษ 23
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ... 72
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ทั้ง 8 ด้าน โดยภาพรวม 73
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามช่วงชั้น 74
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความขยัน 75
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความประหยัด 77
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความซื่อสัตย์ 79
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความมีวินัย 81
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความสุภาพ 82
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความสะอาด 85

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความสามัคคี	86
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความมีน้ำใจ	88
ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จำแนกตามช่วงชั้น ด้วยค่า t – test	90
ตารางที่ 4.13 ร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก	91
ตารางที่ 4.14 แสดงค่าร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ต้องการให้จัด ในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก	92
ตารางที่ 4.15 แสดงค่าร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ต้องการให้จัด ในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก	92
ตารางที่ 4.16 ร้อยละของแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น	93

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า
		5

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นคนเก่งและคนดี ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทั้งปวง การจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ต่ออนาคตของประเทศชาติดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้พระราชทาน แก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต (2543: 21) ความว่า

“นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไป ด้วยประเทศของเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพพร้อม คือทั้งเก่ง ทั้งดี เป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความ เก่ง เป็นปัจจัยสำหรับการสร้างสรรค์ ให้ความดีเป็นปัจจัยและพลังงานนำความเก่งให้เป็นไปในทาง ที่ถูกที่ควร ที่อำนวยการผล เป็นประโยชน์อันพึงประสงค์แต่เพียงฝ่ายเดียว. . .”

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ยังทรงมีพระราชดำรัสและ พระบรมราโชวาท เกี่ยวกับการศึกษาและการเป็นคนดีคนเก่งอีกหลายวาระ ดังเช่นความใน หนังสือคำพ่อสอน(2549: 95-96) ตอนหนึ่งว่า

“การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอน จากบิดามารดาอันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ ได้วิชาความรู้สูง และอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมเพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป”

ดังนั้นการพัฒนาคนในสังคมให้เป็นคนดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ นโยบายทางการศึกษาจึง มุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่าสังคมที่ประชาชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมย่อม เป็นสังคมที่มีความสุข ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมในระดับประเทศจึงถูกกำหนดขึ้นตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังเช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2549: 11) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ รอบที่ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) เป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความกตัญญูกตเวที
4. มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย
ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

(2550: 3) ปี พ.ศ.2550 – 2551 นำนโยบายด้านสังคมเรื่องเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมในการนำคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ดร.ปรีชา นุช พิบูลสรารุท (2549: 1) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินชีวิตและเป็นวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2546: 5) ได้ระบุความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมไว้ในบททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 เพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ให้ความสำคัญเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ยังมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551: 3) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก 8 เรื่อง คือ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะและสถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเองได้

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550 – 2554 (2550: 28) ได้ระบุถึงวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยโดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุ่งนุ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายคุณธรรมนำความรู้ และกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นคนไทยที่มีคุณธรรม 8 ประการ ดังนี้

1. ความขยัน
2. ความประหยัด
3. ความซื่อสัตย์
4. ความมีวินัย
5. ความสุภาพ
6. ความสะอาด
7. ความสามัคคี
8. ความมีน้ำใจ

จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาข้างต้น สรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญยิ่งดังที่เห็นได้ในเป้าหมายของการพัฒนาประเทศที่มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้าน เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิ

ปัญหาและการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม ในการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กอันเป็นรากฐานในการพัฒนาคน พัฒนาภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดจนพัฒนาไปสู่สังคมในด้านต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งซึ่งนอกจากจะสอนวิชาการต่างๆ แล้วโรงเรียนต้องทำหน้าที่ปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคม โดยโรงเรียนมีหลักฐานที่แน่นอน มีการปลูกฝังถ่ายทอดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จึงเท่ากับเป็นสถานที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างในการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรมแก่นักเรียน

อย่างไรก็ดี การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากสภาพการเลี้ยงดูในแต่ละครอบครัวแตกต่างกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้พฤติกรรมของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็นดังสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) มีนักเรียนจำนวนมากที่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความอ่อนแอในด้านคุณธรรมจริยธรรม จากสถิติเมื่อปีการศึกษา 2551 นักเรียนทั้งหมด 2,339 คน พบว่า มีนักเรียนมาโรงเรียนสายเป็นประจำร้อยละ 9 ไม่เข้าเรียนร้อยละ 4 ไม่สนใจการเรียนร้อยละ 23 มีความก้าวร้าวร้อยละ 12 แต่งกายผิดระเบียบร้อยละ 18 เป็นต้น ทำให้นักเรียนเหล่านี้ไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน และไม่สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ของหลักสูตรเป็นจำนวนมาก จากสถิติผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552 ช่วงชั้นที่ 3 คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 18 และช่วงชั้นที่ 4 คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ซึ่งเป็นผลมาจากไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งสิ้น นับเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาอย่างใหญ่หลวง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) โดยใช้กรอบนโยบายคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการเป็นกรอบในการศึกษา เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนต่อไป และเพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมของสังคมไปสู่ด้านต่างๆ ในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

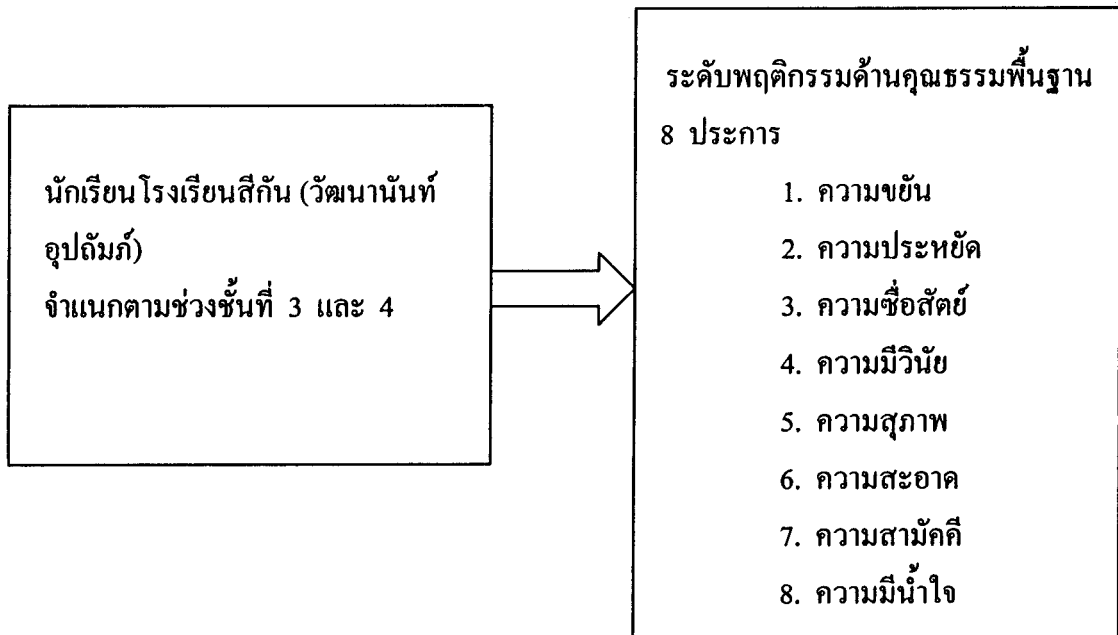
2.1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) รวม 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้านของนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จำแนกตามช่วงชั้นที่ 3 และ 4

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3 – 4 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียน ในช่วงชั้นที่แตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ประชากร

ประชากร คือนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3 – 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2,285 คน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 – 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จำนวน 328 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร์จซี่และมอร์แกน

5.3 ตัวแปร

5.3.1 **ตัวแปรต้น** ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3 – 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

5.3.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) รวม 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ

6. นวัตกรรมเฉพาะ

6.1 **คุณธรรม** หมายถึง หลักของความคิด ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล เป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มิประ โยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

6.2 **จริยธรรม** หมายถึง พฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ควรปฏิบัติที่ดีงาม เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับชมชอบหรือยอมรับของสังคม เพื่อความสันติสุขแห่งตนเอง และความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม

6.3 **คุณธรรมจริยธรรม** หมายถึง คุณงามความดีที่บุคคลยึดมั่นเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน เป็นการกระทำหรือการแสดงออกที่ถูกต้องดีงามตามกฎเกณฑ์ของสังคมจนก่อให้เกิดความสุขทั้งต่อตนเองและสังคม

6.4 **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนของโรงเรียนสิกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ที่กำลังศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) และช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

6.5 **ช่วงชั้นที่ 3** หมายถึง นักเรียนของโรงเรียนสิกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

6.6 **ช่วงชั้นที่ 4** หมายถึง นักเรียนของโรงเรียนสิกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

6.7 **ระดับพฤติกรรม** หมายถึง ระดับของความสม่ำเสมอในการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ

6.8 **ความขยัน** หมายถึง นักเรียนมีความตั้งใจ เพียรพยายาม มานะอดทนในการปฏิบัติหน้าที่ มีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้กล้าเผชิญและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

6.9 **ความประหยัด** หมายถึง นักเรียนดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ เรียบง่าย มีเหตุผลรอบคอบในการใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ เก็บออม ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า

6.10 **ความซื่อสัตย์** หมายถึง นักเรียนมีความประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งตรงต่อเวลา ตรงต่อหน้าที่ ยึดมั่นในความถูกต้อง จริงใจต่อตนเองและผู้อื่น รักษาความสัตย์จริง ละอายและเกรงกลัวต่อบาป

6.11 ความมีวินัย หมายถึง นักเรียนที่รักษาและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอย่างเต็มใจ ตั้งใจยึดมั่นรักษากฎระเบียบแบบแผนและกฎ กติกา มารยาทของสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

6.12 ความสุภาพ หมายถึง นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวรุนแรงหรือวางอำนาจข่มผู้อื่น เป็นผู้มีกิริยามารยาทวาจาใจที่ดีงาม มีกาลเทศะและวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6.13 ความสะอาด หมายถึง นักเรียนปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจและสภาพแวดล้อม ฝึกฝนจิตใจให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ เป็นผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดลอมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ

6.14 ความสามัคคี หมายถึง นักเรียนมีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรต่อทุกคนในสังคมอย่างจริงใจ มีความพร้อมเพรียงกันความกลมเกลียวปรองดองซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุมีผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

6.15 ความมีน้ำใจ หมายถึง นักเรียนมีความเมตตากรุณา จริงใจ เอื้อเฟื้อและรู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้สอดคล้องกับระดับช่วงชั้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ตามแนวทางคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.1 ความหมาย
 - 1.1.1 ความหมายของคุณธรรม
 - 1.1.2 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.1.3 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.2 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.3.1 แนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.3.2 ทฤษฎีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
2. นโยบายและมาตรฐานการศึกษา
 - 2.1 คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการและความหมายของความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคีและความมีน้ำใจ
 - 2.2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนใน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
 - 2.4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 2.5 มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.6 บทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน
3. โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ตามแนวทางคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ทั้งที่เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ทฤษฎี และแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมาย

นักการศึกษาและนักทฤษฎีได้ให้ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

1.1.1 ความหมายของคุณธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต 2538: 34) ให้ความหมาย คุณธรรม (Virtue) หมายถึง สภาพคุณงามความดี ซึ่งเป็นหลักของความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ตัวของผู้อื่นหรือเป็น ความดีงามต่างๆ ที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคน และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ทิสนา เขมมณี (2540: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวณามธรรมอยู่ในจิตใจ

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยธรรมที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

ความหมายของคุณธรรมตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 253) หมายถึง สภาพของคุณงามความดี

ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์ (2542: 6) กล่าวว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของคนซึ่งอุปนิสัยอันดีงามนี้ได้จากความเพียรพยายามที่จะประพฤติจนกลายเป็นสิ่งเคยชิน คุณธรรมจะมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ เพราะการกระทำหน้าที่จนเป็นนิสัยจะกลายเป็นคุณธรรม

นงนุช เทศทอง (2547: 7) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง ลักษณะนิสัยที่ดีงามที่ได้ประพฤติปฏิบัติจนเคยชิน เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

ลิขิต ธีรเวคิน (2548: 27) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล ศาสนาและอุดมการณ์ เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคมด้วย ปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมืองและองค์กรของรัฐ

กูด (Good 1973: 64) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย พฤติกรรมที่ได้กระทำจนเกิดความเคยชิน
2. คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณคนได้กระทำตามความคิดเห็น และมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

จากความหมายดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง หลักของความดี ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

1.1.2 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นหลักแห่งความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์ของตนเอง และยังเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำให้เกิดความพอใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสังคมหรือต้องการกำจัดนั้น ผู้กระทำส่วนมากรู้จักว่าไม่ถูกต้องและไม่พอใจบุคคลที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2520: 63 – 64)

พระธรรมญาณมุนี (2531: 103) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึงพฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะ ฐานะ กาลเทศะ และเหตุการณ์ในปัจจุบัน

กรมวิชาการ (2541: 13) ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นเรื่องของการฝึกนิสัย โดยทำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย แล้วกลายเป็นคุณธรรม เป็นการริเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน และเป็นลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีมีในจิตใจ ฉะนั้นการทำความดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย

สมเดช มุงเมือง (2542: 51) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หรือธรรมจริยา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณงามความดี โดยเฉพาะในสังคมไทยเรายึดมั่นในคุณงามความดีตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 291) ได้ให้ความหมายว่า จริยะ(น.) ความประพฤติ กิริยาที่ควรปฏิบัติ (ใช้เป็นคำนามหน้าคำสมาส) เช่น จริยธรรมศึกษา (ป.) จริยธรรม (น.) ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฏศีลธรรม

จุฑาธิป เปี่ยมประถม (2545: 10) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ หลักและเหตุผลที่พิจารณาระหว่างความดีและความชั่ว การตัดสินใจกับสิ่งที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ ตัว

ของเราเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อให้สังคมที่ตนเองร่วมอยู่มีความร่มเย็นเป็นสุข

ศิริลักษณ์ พรหมงาม (2546: 12) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม คือ แนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และผู้อื่น

เพ็ญเจตต์ (Piaget 1960: 160 – 161) มีทรรศนะว่า จริยธรรมเป็นลักษณะ ประสพการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการ จัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยของแต่ละบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูป ของสิ่งที่ควรกระทำและสิทธิส่วนบุคคล

โคลเบอร์ก (Kohlberg 1972: 212) กล่าวถึงจริยธรรมว่า จริยธรรม เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่ง บุคคลพัฒนาขึ้น จนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินผลของการ กระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือผิด

ก๊าด (Good 1973: 89) กล่าวถึงจริยธรรมว่า หมายถึงการปรับพฤติกรรม ให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม

จริยธรรม (Morality) เป็นแบบแผนความประพฤติซึ่งตั้งอยู่บนหลัก คุณธรรม และเป็นมาตรฐานของวัฒนธรรม และเป็นแนวทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่กันได้อย่าง ร่มเย็นในสังคม และยังเป็นตัวกำหนดว่าพฤติกรรมใดถูกหรือผิด ควรประพฤติหรือไม่ความ ประพฤติ (Brown 1968: 411 – 424; Piaget 1960; Kohlberg 1976: 4 – 5)

จากความหมายดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมใน การประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ควรปฏิบัติที่ดีงาม เหมาะสม และเป็นที่นิยมชมชอบหรือยอมรับของ สังคม เพื่อความสันติสุขแห่งตนเอง และความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม

1.1.3 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต 2541: 48) ได้กล่าวถึงความหมายของ คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

พระครูปลัดศีลวัฒน์ (สง่า สุภโภ ธี ระนอง สำนักงาน โครงการบัณฑิตศึกษา 2542: 15) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติให้รู้เท่าทันอารมณ์ในการ ดำเนินชีวิตเพื่อความมั่นคง

พิภพ ชวงเงิน (2542: 96) ให้ความหมายคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ฮาวิก เฮอร์ท (Hawik Horth 1970: 261–360 อ้างถึงใน พรทิพย์ ยุคตานนท์ 2540: 32) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ต่อตนเอง ให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกาย ความสำเร็จของงาน และเลือกปฏิบัติในสิ่งที่สังคมยอมรับ และมีคุณค่าต่อตนเอง ซึ่งมีแนวโน้มจะปฏิบัติต่อไปจนตลอดชีวิต

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2544: 6–7) ให้ความหมาย จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดความสุข ความงาม ความสวย เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องและซ้อนทับกับคุณธรรม ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น จริยธรรมจะเน้นในสิ่งที่เหนือกว่าคุณประโยชน์

จากความหมายดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่บุคคลยึดมั่นเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน เป็นการกระทำหรือการแสดงออก ที่ถูกต้องดีงามตามกฎหมายของสังคมจนก่อให้เกิดความสุขทั้งต่อตนเองและสังคม

1.2 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาไทย ดังที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 - 2549 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และใน พระธรรมปิฎก ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2541: 82) ได้ให้ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม คือ

1. รู้จักตรวจสอบ เลือกตัดสินใจในแนวทางที่ถูกต้อง
2. ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
3. ทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน
4. ทำให้สังคมมีความสุขน่าอยู่
5. ผู้ที่ปฏิบัติเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551: 3) กำหนด วิสัยทัศน์ที่เน้นความสำคัญของคุณธรรมไว้ดังนี้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็น พลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็ม ตามศักยภาพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 - 2549 (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 6) ระบุ ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม คือ เพื่อพัฒนาชีวิตของคนในสังคมให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากความสำคัญดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล เนื่องจากเป็นคุณงามความดีที่บุคคลยึดมั่นเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน อันก่อให้เกิดความสุขต่อตนเองและส่วนรวม สังคมสงบสุข ประเทศมั่นคง

1.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลเพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยมีรายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีดังนี้

1.3.1 แนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต 2541: 103) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

1. คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน ควรที่จะมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องดังตามพระธรรมคำสอน จงทำความดีละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์
2. เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยของสังคมไทยในการดำเนินชีวิต และทำงานหรือทำหน้าที่ที่เป็นส่วนร่วมของตนในการพัฒนาสังคมไทย
3. พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งคำสอน จริยธรรมที่เป็นมาตรฐานและยึดถือปฏิบัติในการพัฒนาชีวิต พัฒนาสังคมให้บรรลุประโยชน์และสันติสุข

พิภพ ชวังเงิน (2542: 96) กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระราชทานแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ไว้ดังนี้

1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดี
3. การอดทนอดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความทุจริต ไม่ว่าจะด้วยประการใด การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ดังนั้น สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เป็นแนวคิดที่บุคคลพึงทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามในสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง คุณธรรมจริยธรรมเป็นวัฒนธรรมทาง

พุทธศาสนาที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาในการดำเนินชีวิตการทำงาน การพัฒนาคน การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ และแม้แต่องค์พระประมุขของประเทศ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชก็ทรงให้ความสำคัญต่อการมีคุณธรรมจริยธรรม ดังที่ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทในในวโรกาสต่าง ๆ อันสำคัญของประเทศ เพื่อให้ประชาชนคนไทยได้ยึดถือและปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมเพื่อความสำเร็จแห่งตนเอง แห่งสังคมและบ้านเมือง ตลอดจนการพัฒนาไปสู่จุดหมายหมายดีอื่น ๆ ต่อไป

1.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

1) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับต้นกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรมบุคคล

ควงเคื่อน ฟันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจัญปัจฉิม (2520: 7-12)

ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไว้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม นักสังคม

วิทยาเชื่อว่าสังคมมีส่วนในการทำให้มนุษย์มีลักษณะต่างๆ กัน ตามแต่ว่ามนุษย์จะอยู่ในกลุ่มใดในสังคม และนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ก็สังเกตเห็นความสำคัญของสังคม ในการก่อตั้งลักษณะทางจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมนั้นๆ โดยที่ทฤษฎีนี้ระบุว่าเด็กเล็กๆ จะเรียนรู้อะไรคืออะไรจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบจากผู้ที่มีอำนาจ และผู้ที่ตนรักจนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นหลัก ปฏิบัติตนโดยอัตโนมัติ นักทฤษฎีส่วนมากยอมรับว่า จริยธรรมจะปลูกฝังตั้งแต่บุคคลยังอยู่ในวัยทารก และวัยเด็กเล็กเป็นวัยแห่งการเตรียมตัวเพื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมใหญ่ ในช่วงแรกของชีวิตนี้ เด็กจะได้รับการปลูกฝังทางจริยธรรมมากกว่าในช่วงอื่นของชีวิต กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้เด็กมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมา คือ โรงเรียนอนุบาล และประถมศึกษา นอกจากนี้ในปัจจุบันก็ยังมีสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ

(2) ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม นักทฤษฎีที่เชื่อว่า

การพัฒนาทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) นักทฤษฎีสองท่านเชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถทางการเรียนรู้ (Cognitive Ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็กจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันก็สามารถบอกได้ว่า ทฤษฎีนี้มีความเจริญอยู่บ้าง กล่าวคือ บุคคลปัญญาอ่อนหรือผู้ที่มีอารมณ์วิปริต เนื่องด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตามเป็นผู้ที่ไร้จริยธรรม แต่นักทฤษฎีทั้งสองยังเชื่อว่าในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญถึงขีดสุดจะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุดไม่ได้เช่นกัน โคลเบอร์กได้พบความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่นๆ ของมนุษย์ในการศึกษาผลงานของนักวิจัย

ต่างๆ ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับความสามารถที่รอผลได้ที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับเอาผลที่เล็กน้อยกว่าในปัจจุบันหรือในทันที ซึ่งลักษณะนี้ในที่นี้จะเรียกว่า ลักษณะมุ่งอนาคต นอกจากนี้ผู้ที่มีจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีสมาธิ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ โคลเบอร์ก จึงสรุปว่า ความเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงเกิดจากความสามารถในการเพ่งความสนใจที่กฎเกณฑ์ และความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่างๆ โดยทั่วไปด้วย

(3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือ ทฤษฎีที่อธิบายวิธีการและกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นลักษณะของตน ทฤษฎีประเภทนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในการอธิบายต้นกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ได้เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งให้บุคคลที่มีพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิมได้โดยง่าย โดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ได้ คือ การหวังความพอใจและการหลบหลีกความทุกข์ การเลียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่น เป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบบิดามารดา ผู้เลี้ยงดู จะทำให้เกิดความพอใจเหมือนว่าตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น เด็กและวัยรุ่นเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกัน เพื่อนวัยรุ่นเลียนแบบดารานักแสดงเพื่อความขัดแย้งในใจที่ตนเองมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่ม การเลียนแบบคนแปลกหน้าเกิดขึ้นน้อยมาก แต่อาจเกิดขึ้นได้ถ้าสังเกตเห็นว่าตัวแบบมีพฤติกรรมใดก็ตามแล้วได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ ผู้สังเกตเห็นก็อยากได้รับความพอใจนั้นด้วย ก็จะยอมรับเลียนแบบตัวแบบนั้นบ้าง

ทฤษฎีแหล่งกำเนิดของจริยธรรมทั้งสามดังกล่าว มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกันมากนัก แต่เป็นทฤษฎีที่ช่วยกันสร้างภาพการวิเคราะห์จริยธรรมให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น กล่าวถึง บทบาทของสภาพแวดล้อมของบุคคลที่มีต่อการปรุงแต่งลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมให้ความสำคัญกับพันธุกรรมในการมีส่วนส่งเสริมหรือขัดขวางพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่ให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ได้ ทฤษฎีทั้งสามช่วยอธิบายกระบวนการยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะบุคคล

2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget 1977: 37 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน 2542: 13 - 16) ได้ค้นพบพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง พัฒนาการทางสติปัญญาแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นรับรู้จากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Operation) เริ่มในระยะเวลาแรกเกิด - 2 ปี เด็กจะรับรู้ทางประสาทสัมผัสอย่างง่าย ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาการทางสติปัญญา และความนึกคิด เด็กจะมีโครงสร้างทางความคิดจากสิ่งที่พบเป็น และจากสิ่งที่สัมผัส

2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-Operational Thinking) เกิดขึ้นในช่วยอายุ 2 - 7 ปี เด็กเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์ สามารถเลียนแบบคนอื่นได้และพัฒนาอย่างรวดเร็วสามารถใช้ภาษาติดต่อทางสังคมได้อย่างกว้างขวางและเริ่มพัฒนาความคิดเชิงตรรกศาสตร์ ความคิดส่วนใหญ่ เกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส

3. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Thinking) อยู่ในช่วยอายุ 7 - 11 ปี เด็กจะมีความคิดเชิงตรรกศาสตร์ในสิ่งที่มองเห็น จับต้องได้ และค้นหาความจริงเกี่ยวกับวัตถุและสิ่งแวดล้อมมาเป็นแบบแผน

4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Prepositional Think of Formal Operational Thinking) อยู่ในช่วยอายุ 11 - 15 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กเป็นขั้นสูงสุดสามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือข้อมูลที่มีอยู่ได้ สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่ง เพียเจท์ พบว่า การตัดสินใจทางจริยธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับหลักการทางสติปัญญาด้วย ซึ่งการพัฒนาทางจริยธรรมแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

4.1 ขั้นก่อนจริยธรรมอยู่ในช่วงแรกเกิดถึง 3 ปี เป็นขั้นที่ยึดถือตนเองเป็นส่วนใหญ่ เอาแต่ใจตนเอง ไม่เข้าใจและไม่รับรู้สภาพแวดล้อมหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ทั้งสิ้น การประพฤติปฏิบัติกระทำอย่างอิสระเพื่อสนองความต้องการทางร่างกายของตนเอง

4.2 ขั้นยึดคำสั่งหรือความจริงที่เห็นได้ชัดเจน ช่วงอายุ 4 - 11 ปี เริ่มพัฒนาจริยธรรม สามารถเข้าใจบทบาทของตนเอง ประพฤติโดยยึดคำสั่งเป็นเกณฑ์ เป็นระยะว่านอนสอนง่ายเชื่อฟังอยู่ในโอวาท ไม่เข้าใจเหตุผลในทางนามธรรม ยึดปริมาณทางกายภาพที่เห็นได้ชัด เช่น ขนาดของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำ เป็นระยะที่สามารถปลูกฝังจริยธรรมได้ง่าย

4.3 ขั้นยึดหลักการแห่งตน เริ่มขึ้นในระยะอายุ 12 ปี การพัฒนาพฤติกรรมในวัยนี้ค่อนข้างยาก เพราะเด็กจะใช้สติปัญญาหาเหตุผล เป็นระยะแสวงหาค่านิยมของ

ตนเองเพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะใช้ปัญญาในการตัดสินใจจริยธรรมต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

3) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ของโคลเบอร์ก (Cognitive Development Theory)

โคลเบอร์ก (Kohlberg 1964: 405-407) ได้ศึกษาแนวคิดทางจริยธรรมของ เพียเจต์ มาขยายและทำการศึกษาต่อเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก โคลเบอร์กได้พบความจริงว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปีเป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน หากอายุ 10 ปีถึง 25 ปี และเชื่อว่าในการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด โคลเบอร์ก (Kohlberg 1969 อ้างถึงใน โกศล มีคุณ 2524: 18-21) กล่าวถึงขั้นทั้ง 6 ของพัฒนาการทางจริยธรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับใหญ่และแต่ละระดับยังแบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย รวมเป็น 6 ขั้นย่อย ซึ่งพอกกล่าวได้โดยย่อ ดังนี้

1. ระดับก่อนเกณฑ์ (Preconventional) เป็นระดับที่เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจการกระทำ การจะทำอะไรมักคิดถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยมิได้คำนึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ เด็กจะตัดสินใจการกระทำว่า ดี เลวจากการพิจารณาที่ผลการกระทำ หลบหลีกการลงโทษทางกายเพราะกลัวจะได้รับความเจ็บปวด ขอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน เด็กช่วงนี้อายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล เด็กถือว่าการกระทำที่ถูกคือ คือ การกระทำที่สนองความต้องการและทำให้ตนเกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำได้ตอบระบบคิมาดีตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทำนอง “ฟันต่อฟัน” เด็กช่วงนี้อายุ 7-10 ปี

2. ระดับตามเกณฑ์ (Conventional) เด็กขั้นนี้เรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราและมีความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น เป็นขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามที่สนะของเด็กขั้นนี้คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ลักษณะที่เด่นก็คือ การคล้อยตามและพยายามทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารัก เด็กช่วงนี้อายุ 10 - 13 ปี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม) เด็กจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ เห็นความสำคัญที่จะทำตามหน้าที่ของตนแสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม เด็กช่วงนี้ อายุ 13 - 16 ปี

3. ระดับเหนือเกณฑ์ (Post conventional) ในระดับนี้การตัดสินใจพฤติกรรมใดๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเองแล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้ก็แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น เป็นขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 ดังนี้

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้มีลักษณะยึดประโยชน์และความถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันในชุมชน หรือสังคมเห็นความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เด็กช่วงนี้อายุ 16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล ขั้นนี้มีลักษณะแสดงถึงการมีความเป็นสากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายบั้นปลายอันเป็นอุดมคติยิ่งใหญ่ มีหลักธรรมประจำใจตนเอง ผู้ที่มีจริยธรรมถึงขั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่

4) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

แบนดูรา (Bandura 1970: 9) จัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งนักทฤษฎีกลุ่มนี้อธิบายการเกิดจริยธรรมว่าเป็นผลของสังคมประจักษ์ เป็นผลการซึมซับและเป็นผลของการถอดแบบ แนวคิดของแบนดูรา พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) *สิ่งที่เรียนรู้* สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้เหล่านี้ กลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ สิ่งที่เรียนรู้ในทัศนะของแบนดูราจึงเป็นความรู้ความเข้าใจว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไรและเป็นผลของการสังเกตของผู้เรียนรู้

(2) *วิธีเรียนรู้* การเรียนรู้ของมนุษย์ ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ของตนเอง มนุษย์สามารถสังเกตวิธีประกอบพฤติกรรมของผู้อื่นและผลกรรมที่เกิดกับผู้อื่นจึงเป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์เรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการสังเกต (Observational Learning) มีความสำคัญมาในการกำหนดวิธีประกอบพฤติกรรมและกำหนดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ นอกจากนี้ มนุษย์สามารถสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันและกันได้ เป็นต้น

(3) *ความเชื่อ* ผลจากการเรียนรู้อยู่ในรูปความเชื่อว่าจะอะไรสัมพันธ์กับอะไร อย่างไร ความเชื่อนี้ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเฉพาะคำบอกกล่าวที่โน้มน้าวใจและมีความน่าเชื่อถือสูง หรือคำสอนทางศาสนา ความเชื่อของมนุษย์มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

(4) *การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control)* มนุษย์มีความคิดและมนุษย์มีความสามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ที่ตนเรียนรู้ ดังนั้น มนุษย์จึงสามารถที่จะนำสัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้ มาคิดไตร่ตรองและประเมินถึงผลกระทบต่างๆ การคิดในเชิงประเมินนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และนำไปสู่การบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

(5) *จริยธรรม* หมายถึง กฎ (Rule) สำหรับประเมินพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูก ผิดของการกระทำ ตามกฎเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมีความแตกต่างกันมากมาย ดังนั้น ในการตัดสินใจความถูกผิดของพฤติกรรมต่างๆ จึงใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันตามวัย เช่น ในวัยเด็ก เกณฑ์การตัดสินใจจะเป็นเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมเข้าใจง่าย เมื่อโตขึ้นเกณฑ์การตัดสินใจจะซับซ้อนขึ้น

(6) *การบังคับตนเอง (Self Regulation)* ในการบังคับตนเอง บุคคลจำเป็นต้องมี มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการประเมินการประพฤติปฏิบัติของตนตามมาตรฐานที่ตนตั้งใจไว้ และจำเป็นต้องมีความรู้สึกที่เป็นปฏิกิริยาต่อตนเองตามผลของการประเมิน

จริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แยกเป็นประเด็นหลักในการพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1) *ต้นกำเนิดของพฤติกรรม* ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ระบุว่าพฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้มี 2 แบบ คือการเรียนรู้จากผลกระทบเป็นการเรียนรู้ที่บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วยตนเองแล้ว เรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากการสังเกต การเรียนรู้ชนิดนี้เกิดจากการสังเกตตัวแบบ (Model) ว่าตัวแบบทำอะไร ทำอย่างไร มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อสังเกตได้แล้ว ผู้สังเกตก็มีความคิดว่า คนสามารถทำพฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร ในเวลาข้างหน้าที่สามารถทำแบบพฤติกรรมนั้นๆ ออกมากระทำได้

2) *ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม* แยกได้ 2 ประเด็น คือ

(1) ตัวแปรที่เกิดก่อนพฤติกรรมแล้วมีผลต่อพฤติกรรม ประกอบด้วย การมีตัวแบบเพราะช่วยให้มนุษย์เรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ได้มากมายโดยไม่ต้องใช้เวลาอันยาวนานกับการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก

(2) ตัวแปรที่เกิดหลังพฤติกรรม และจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในเวลาต่อมา ประกอบด้วยผลกระทบจากภายนอกและผลกระทบจากภายในปฏิบัติการกระทำของตนเอง และการเปรียบเทียบผลกระทบที่คาดหวังกับผลกระทบจริง

ธีรพร อุวรรณโณ (2526: 237) ได้สรุปไว้ว่า จริยธรรมเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมโดยเกิดจากกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ศีลธรรม และจารีตประเพณี โดยที่ต้นกำเนิดของพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้ในผลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วยตนเองและจากการสังเกตการณ์กระทำของผู้อื่นหรือที่เรียกว่าตัวแบบ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มากเพราะไม่ต้องเสียเวลานานในการเรียนรู้

ตามแนวความคิดการเรียนรู้ทางสังคมนี้ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้นักศึกษาประสบด้วยตนเองหรือการให้แบบอย่างที่ดี ตลอดจนการบอกเล่าอบรมให้นักศึกษาเกิดความเชื่อและตระหนักถึงในที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษารู้จักเลือกและยึดถือเพื่อนำมาควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงปฏิบัติ

5) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification Theory)

สกินเนอร์ (Skinner 1971: 101-128) เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิด โดยยึดเอาหลักการเสริมแรงหรือหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายหลักการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้นดังนี้

(1) การพัฒนาทางจริยธรรมเกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติก่อและอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (Cognitive Structure Change)

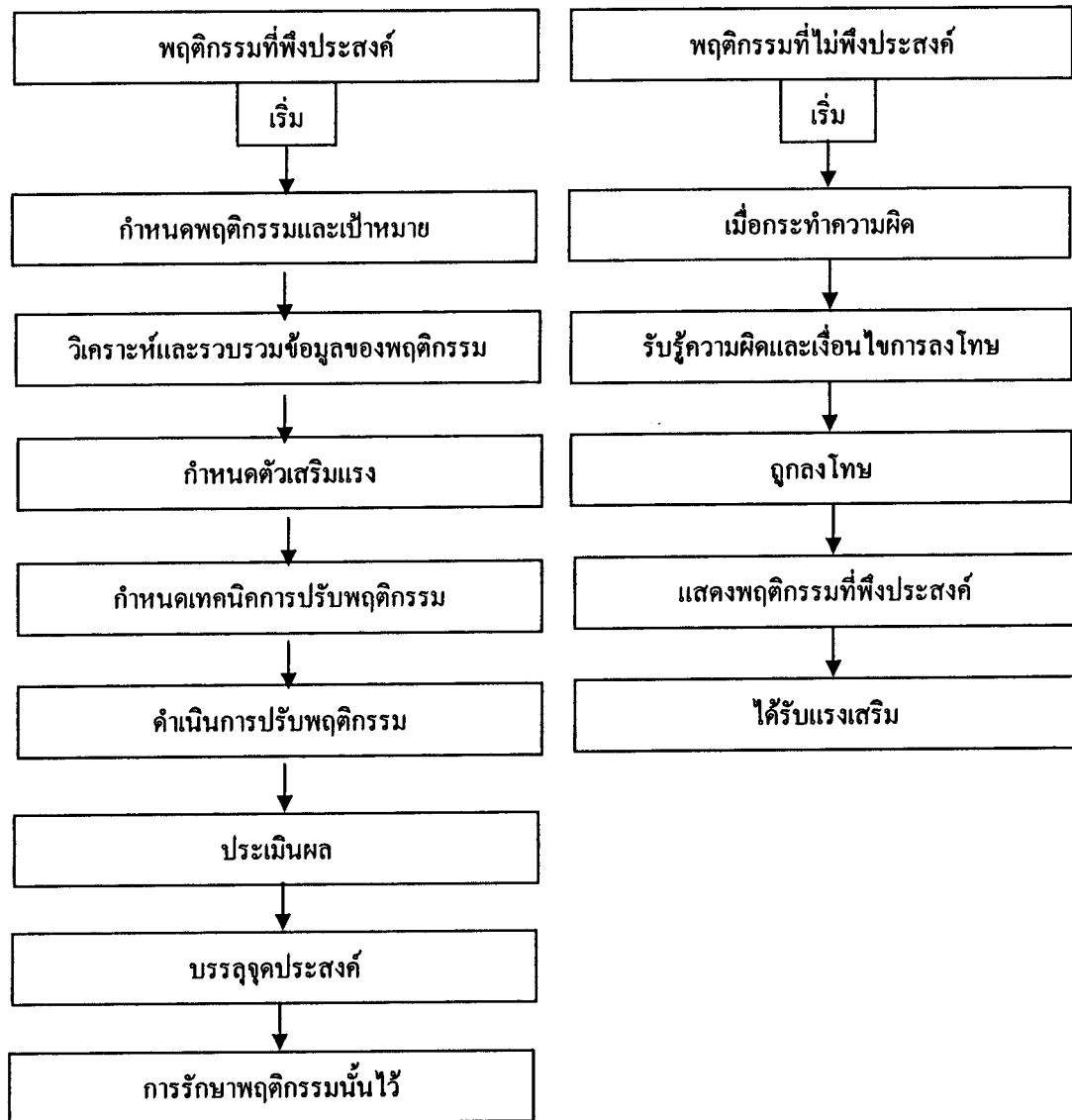
(2) แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุด มีรากฐานความต้องการทางชีวภาพหรือความต้องการรางวัลจากสังคมและหลีกเลี่ยงการลงโทษ

(3) พัฒนาการทางจริยธรรมมีความผูกพันกับวัฒนธรรม

(4) พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Norm) เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยสาเหตุจากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก

(5) สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้ามและการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม (Socializing Agent)

วิธีการของทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนรากฐานความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมของคนเราถูกควบคุมโดยเงื่อนไขการเสริมแรง และเงื่อนไขการลงโทษ วิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดนี้หากต้องการปลูกฝังพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้นได้รับแรงเสริม และหากต้องการลดพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับแรงเสริม ซึ่งกระบวนการเสริมแรงและการลงโทษ มีรายละเอียดตามภาพที่ 2.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 กระบวนการเสริมแรงและการลงโทษ

ที่มา: สุชาติ น้าประสานไทย (2542) “การศึกษาวิจัยทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
กาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 18

6) ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ควงเดือน พันธุมนาวิณ (2544: 2-3) ได้สร้างทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่ง ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6 ถึง 60 ปี จำนวนรวมหลายพันคน ซึ่งเป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 20 ปีนี้

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้มงคุดต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก ในส่วนแรก คือ ดอกและผลไม้มงคุดต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่น่าปรารถนา มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ หรือสถานการณ์นั้น) ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบายทำนายและพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด ส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรม คือ รากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน คือ (1) สถิติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นเพื่อใช้อธิบายทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวได้ด้วย

จากการศึกษาจริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม พบว่า การพัฒนาของบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก คือ ดอกผลเป็นพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น เป็นคนดี คนเก่ง ขยันเรียน พลเมืองดี ส่วนที่สอง คือ ลำต้นเป็นลักษณะของจิตลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่อในอำนาจตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม ส่วนที่สาม คือ รากเป็นจิตพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่

(1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม (3) สุขภาพจิต เมื่อร่วมกับจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ ลำต้นสามารถพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

7) ทฤษฎีการกระจ่างค่านิยม (The Theory of Values Clarification)

ผู้ที่เสนอทฤษฎีนี้ก็คือ ราท ฮาร์มิน และซิมัน (Rath, Harmin, and Simoon) โดยใช้แนวคิดของทฤษฎีสัมพัทธนิยม (Relativism) ที่มีหลักการว่าความถูกต้องดีงามมิได้ขึ้นอยู่กับหลักการที่แน่นอนแต่จะแปรผันตามบุคคล และสภาพการณ์ต่างๆ ในหลักการของทฤษฎีการกระจ่างค่านิยมจะไม่กำหนดจริยธรรมที่จะปลูกฝัง มีการยอมรับการตัดสินใจ ความรู้สึกและค่านิยมที่เลือกแล้วของผู้เรียนอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยครูมีหน้าที่ในการปลูกฝังค่านิยม คือ การชี้แนะ หรือการจัดการให้มีการชี้แนะโดยการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนถูกคิดขึ้นมาว่าความเชื่อ ทศนคติพฤติกรรมและความรู้สึกของตนที่มีสิ่งหนึ่งๆ นั้นเป็นไปตามเกณฑ์ 7 ประการของกระบวนการของค่านิยมหรือไม่ กล่าวคือ (ชัยพร วิชาวุธ 2526: 23)

1. เกิดจากการเลือกของตนเองอย่างอิสระหรือไม่
2. ได้พิจารณาทางเลือกอื่น ๆ หรือไม่
3. ได้พิจารณาผลทางเลือกต่าง ๆ หรือไม่
4. มีความภูมิใจหรือยินดีในสิ่งที่ตนเลือกหรือไม่
5. จะยืนยันการตัดสินใจเลือกของตนอย่างเปิดเผยหรือไม่
6. จะทำตามที่ตนตัดสินใจหรือไม่
7. จะกระทำซ้ำหรือไม่

ตามแนวคิดทฤษฎีการกระจ่างค่านิยม พบว่า ในการที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลนั้น ไม่ควรจะไปกำหนดตัวบังคับให้ ควรจะใช้คำพูด คำถาม เพื่อกระตุ้นให้บุคคลนั้นเกิดความคิดใคร่ครวญ และตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งนั้นๆ โดยไม่มีการชักจูงจากผู้อื่น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification) ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ “เลือก” ที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง “เห็นคุณค่า” ของสิ่งที่เลือก และ “ปฏิบัติ” จนเป็นนิสัย

จากทฤษฎีทั้งหมดดังกล่าวสรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา ศักยภาพและช่วงอายุของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ การเรียนรู้ทางสังคม สถานการณ์หรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ศีลธรรม และจารีตประเพณี เป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ในด้านจริยธรรมได้ กล่าวคืออิทธิพลของสังคมมีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้ทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้บุคคล

ประสบด้วยตนเองหรือการให้แบบอย่างที่ดี ตลอดจนการบอกเล่าอบรมให้บุคคลเกิดความเชื่อและตระหนักถึงในที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลรู้จักเลือกและยึดถือเพื่อนำมาควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงปฏิบัติ

2. นโยบายและมาตรฐานการศึกษา

การศึกษานโยบายและมาตรฐานการศึกษานั้น เป็นการศึกษาเพื่อตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญจำเป็นของการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยกำหนดให้คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการและความหมายของความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2543: 3) ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคีกัน สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุขโดย 8 คุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. **ความซื่อสัตย์** ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร สู้งานมีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักรงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. **ความประหยัด** ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอม ใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

3. **ความซื่อสัตย์** ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดภัยจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

4. **ความมีวินัย** ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นใน

ระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

5. *ความสุภาพ* ผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ว้าว้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงาม วางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. *ความสะอาด* ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกลั่นจิตไม่ให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความโปร่งใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. *ความสามัคคี* ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. *ความมีน้ำใจ* ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียดสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความหมายของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไว้อีกมาก เช่น ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาองค์กรความรู้ (องค์การมหาชน) สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ดังนี้ (<http://www.skondee.com/apply03.htm>)

1. *ความขยัน* ผู้ที่มีความขยัน หมายถึง ผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรเรียนรู้ และขยันอดทนในการปฏิบัติหน้าที่และอาชีพของตน

2. *ความประหยัด* ผู้ที่มีความประหยัด หมายถึง รู้จักกิน รู้จักใช้ ดำรงตนอยู่ในความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน

3. *ความซื่อสัตย์* ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ หมายถึง การดำรงตนให้อยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และซื่อตรงต่อคำมั่นสัญญาที่ให้กับทุกคน

4. *ความมีวินัย* ผู้ที่มีวินัย หมายถึง การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ไม่ว่าจะ เป็นสังคมเล็กหรือสังคมใหญ่ ทุกคนต้องรักษากฎ กติกา มารยาทที่สังคมนั้นกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมีระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน

5. **ความสุภาพ** ผู้ที่มีความสุภาพ หมายถึง การที่คนไทยได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนมีสัมมาคารวะ รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ พุดจาด้วยความสุภาพ อ่อนโยน ใช้ความรู้และเหตุผลในการพูดจา กัน รวมทั้งเป็นคนเปิดใจกว้างต่อความเห็นที่แตกต่าง โดยมีปฏิสัมพันธ์กันด้วยสติสัมปชัญญะและปราศจากกิเลส รัก โลภ โกรธ หลงและกลัว

6. **ความสามัคคี** ผู้ที่มีความสามัคคี หมายถึง หมั่นเตือนตนเองอยู่เสมอว่า ไม่มีงานใดสำเร็จด้วยตัวคนเดียว ทุกคนต้องแสวงหาแนวทางความร่วมมือ ร่วมใจ และเอื้ออาทรต่อกันในสังคมอย่างจริงใจ เพื่อให้งานทุกอย่างสำเร็จไปได้ด้วยดี ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองให้กับสังคมในภาพรวมอย่างยั่งยืน

7. **ความมีน้ำใจ** ผู้ที่มีน้ำใจ หมายถึง ทุกคนในสังคมต้องมีความเมตตา กรุณา สงสารและช่วยเหลือผู้ที่อ่อนด้อยกว่าและมีจิตอาสาที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในงานต่างๆ ของสังคมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

8. **ความกตัญญู** ผู้ที่มีความกตัญญู หมายถึง ผู้ที่มีการตอบแทนในสิ่งที่ดีและถูกต้องต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งสิ่งที่มีพระคุณสูงสุดของคนไทยที่ต้องกตัญญูรู้คุณด้วยการตอบแทนพระคุณ คือ ชาติและแผ่นดินที่ให้พวกเราเกิดมาบนผืนแผ่นดินนี้ รวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ดำรงรักษาแผ่นดินนี้ไว้ให้พวกเราได้อยู่เย็นเป็นสุขมาจนถึงทุกวันนี้

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน

(<http://www.lcat.ac.th/testwebb/home.html>) ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. **ความขยัน** ผู้ที่มีความขยัน หมายถึง ผู้มีความมานะอดทน อุตสาหะพากเพียร มีความพยายาม มีความมุ่งมั่นที่จะกระทำการใดๆ อย่างจริงจังและแน่วแน่ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความกระตือรือร้นใฝ่หาและแสวงหาความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้แก่ตนเองมีการพัฒนาตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและวิทยาการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานหนัก โดยตระหนักถึงผลสำเร็จของส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเป็นสำคัญเพื่อประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เกียจคร้าน

2. **ความประหยัด** ผู้ที่มีความประหยัด หมายถึง ผู้ซึ่งงบประมาณให้เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายที่ควรเป็น ชื่อของถูกมาแล้วใช้ไม่ได้ไม่เหมาะสมไม่ใช่การประหยัด ชื่อของแพงเพราะมีความจำเป็นและใช้การได้ใคร่ตรงแล้วรอบคอบว่าคุ้มค่าเรียกว่าเป็นการประหยัด เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเศรษฐกิจในความต้องการของคนที่เป็นจริงและมีความจำเป็นแก่การครองชีวิตเท่านั้น ควรแบ่งผลที่ได้มากเกินจำเป็นเพื่อเป็นทานบารมีต่อผู้อื่นด้วย

3. **ความซื่อสัตย์** ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณธรรมที่อยู่ผู้ใด ผู้นั้นจะแสดงพฤติกรรมด้วยการรักษาความสัตย์จริง ความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

4. **ความมีวินัย** ผู้ที่มีวินัย หมายถึง ผู้ที่รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและถกเถียงก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล

5. **ความสุภาพ** ผู้ที่มีความสุภาพ หมายถึง ผู้ที่กิริยามารยาทวาจาใจที่ประณีตเรียบร้อย ไม่ทู่จริตและหยาบคาย เป็นปัจจัยเชิดชูความเป็นผู้มีการศึกษา และน้อมนำผู้อื่นให้นิยมยินดีในตน ส่วนความเมตตาปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขขึ้น เป็นปัจจัยสร้างเสริมความผูกพันเป็นมิตรต่อกันและจรโลงโลก คือสังคมให้ผาสุกสงบ

6. **ความสะอาด** ผู้ที่มีความสะอาด หมายถึง ผู้ที่ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญหูเจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เช่น ผู้ที่มีความสะอาด คือผู้ที่รักษาที่อยู่อาศัยถูกต้องตามหลักสุขลักษณะ

7. **ความสามัคคี** ผู้ที่มีความสามัคคี หมายถึง ผู้ที่ให้ความร่วมมือร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นคุณธรรมที่ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลดีแก่ชาติบ้านเมือง ทำให้เกิดความพร้อมเพรียงกันความกลมเกลียวปรองดองซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

8. **ความมีน้ำใจ** ผู้ที่มีน้ำใจ หมายถึง การที่อยู่ร่วมกันต้องมีน้ำใจแก่กันและกันไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงานและด้านส่วนตัว ผู้มีน้ำใจจะนึกถึงผู้อื่นและจะพยายามช่วยผู้อื่นที่ด้อยโอกาสกว่า ผู้มีน้ำใจจึงเป็นที่รักและต้องการของคนทั่วไป และเป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม จะเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. **ขยัน** หมายถึง การทำงานอย่างแข็งขัน ไม่ปล่อยปละละเลย หรือ ความประพฤติที่เป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้านและแข็งแรง

2. **ประหยัด** หมายถึง การใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ ยับยั้ง ระวังระมัดระวัง เช่น ประหยัดปาก ประหยัดคำ

3. **ซื่อสัตย์** หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง

4. วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนและปฏิบัติตามข้อบังคับข้อปฏิบัติ
5. สุภาพ หมายถึง เรียบร้อย เช่น เขาแต่งกายสุภาพตามกาลเทศะและความนิยม หรือหมายถึงความอ่อนโยน ละมุนละม่อม เช่น เขาพูดด้วยน้ำเสียงสุภาพ ไม่กระโชก โชกฮาก
6. สะอาด หมายถึง ไม่สกปรก หมดจดม่องใส เช่น จิตใจสะอาด หรือหมายถึง ไม่มีคำหยาบ บริสุทธ์ ไม่ทุจริต มือสะอาด
7. สามัคคี หมายถึง พร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน หรือที่พร้อมเพรียงกัน ทำ ที่ร่วมมือร่วมใจกันทำ
8. มีน้ำใจ หมายถึง ใจจริง ความจริงใจ นิสัยใจคอ เอื้อเฟื้อ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 203-236) กำหนดแนวปฏิบัติการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีส่วนหนึ่งเป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งตรงและใกล้เคียงกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการหลายประเด็น ได้แก่ ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย อยู่อย่างพอเพียงซึ่งใกล้เคียงกับประหยัด มุ่งมั่นในการทำงานซึ่งใกล้เคียงกับขยัน และมีจิตสาธารณะซึ่งใกล้เคียงกับมีน้ำใจ โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจาใจ ผู้ที่มีความชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งกาย วาจา ใจและถือหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด
2. มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม ผู้มีวินัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
3. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คนที่อยู่อย่างพอเพียง หมายถึงผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
4. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ
 ดุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

5. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดย
 ไม่หวังผลตอบแทน ผู้มีจิตสาธารณะ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปัน
 ความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือ
 สังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่ง
 ที่ดีงามให้เกิดในชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

จากนโยบายและมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณธรรมเป็นนโยบาย
 เร่งรัดในการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการนำความรู้เพื่อพัฒนาคน การ
 ปฏิบัติคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในสถานศึกษา จึงมีความครอบคลุมและเหมาะสมกับนักเรียน
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่นำคุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงความร่วมมือ
 ของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี
 มีความรู้และอยู่ดีมีสุข ซึ่งคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย

1. ความขยัน หมายถึง นักเรียนมีความตั้งใจ เพียรพยายาม มานะอดทนในการ
 ปฏิบัติหน้าที่ มีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้กล้าเผชิญและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งมั่นในการ
 ทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ความประหยัด หมายถึง นักเรียนดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ
 เรียบง่าย มีเหตุผลรอบคอบในการใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ เก็บออม ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำ
 บัญชีรายรับ-รายจ่าย และใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า

3. ความซื่อสัตย์ หมายถึง นักเรียนมีความประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งตรง
 ต่อเวลา ตรงต่อหน้าที่ ยึดมั่นในความถูกต้อง จริใจต่อตนเองและผู้อื่น รักษาความสัตย์จริง ละอาย
 และเกรงกลัวต่อบาป

4. ความมีวินัย หมายถึง ผู้ที่รักษาและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของ
 โรงเรียนอย่างเต็มใจ ตั้งใจยึดมั่นรักษากฎระเบียบแบบแผนและกฎ กติกา มารยาทของสังคม ไม่
 ละเมิดสิทธิของผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมี

5. ความสุภาพ หมายถึง นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ
 เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวรุนแรงหรือวางอำนาจข่มผู้อื่น เป็นผู้ที่มีกิริยามารยาทวาจาใจที่ดีงาม มีกาลเทศะ
 และวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. ความสะอาด หมายถึง นักเรียนปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจและสภาพแวดล้อม ผักผ่อนจิตใจไม่ให้งุ่นงัน มีความแจ่มใสอยู่เสมอ เป็นผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ

7. ความสามัคคี หมายถึง นักเรียนมีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรต่อทุกคนในสังคมอย่างจริงจัง มีความพร้อมเพรียงกันความกลมเกลียวปรองดองซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมาย สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. ความมีน้ำใจ หมายถึง นักเรียนมีความเมตตา กรุณา จริงใจ เอื้อเฟื้อและรู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเคียดแค้น มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2.2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 2-3) กำหนดเป็นนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา 8 คุณธรรมพื้นฐาน สถาบันการศึกษาควรเร่งรัดนำไปปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนของชาติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ก้าวสู่สังคมคุณธรรมนำความรู้ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น ทุกฝ่ายจะต้องมีความตั้งใจ และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน พ่อแม่ต้องดูแลเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิด ครูต้องมีจิตสำนึกและวิญญูณของความเป็นครูเพิ่มขึ้น ภาครัฐและเอกชน องค์การศาสนา และสื่อมวลชนต้องตื่นตัว กระตือรือร้นและผนึกกำลังเพื่อการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคง อย่างน้อยที่สุดทุกคนควรทำงานให้เต็มกำลัง เต็มความสามารถ และเต็มเวลาด้วย 8 คุณธรรมพื้นฐาน คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ หากเกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน สถาบันตลอดจนประเทศใดแล้ว โดยเฉพาะประเทศไทยนั้น ก็จะพันวิฤติทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พัฒนาชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นสังคมคุณธรรมนำความรู้ ชีวิตของคนในชาติ คงจะดีกว่าเดิมสังคมไทยจะสงบสุขกว่านี้ ประเทศไทยก็คงเป็นไทยอยู่ตลอดไป มีการพัฒนาอย่างรุดหน้าไม่ด้อยกว่าประเทศใดในโลกนี้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน

การส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการให้กับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ (2550: 12-14) ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียน

ได้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่บน 8 คุณธรรมพื้นฐาน มีกิจกรรมและโครงการที่สามารถนำไปสู่ การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จ ส่งผลให้โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ และนักเรียน โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนดีเด่นและนักเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังเช่น

1. กิจกรรมส่งเสริมความขยันหมั่นเพียร
 - 1.1 กิจกรรมวันสัปดาห์ห้องสมุดได้มอบรางวัลให้กับนักเรียนยอดเยี่ยมประจำปี
 - 1.2 กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระให้กับนักเรียนที่สนใจ เช่น การเลี้ยงโคพื้นเมือง เลี้ยงสุกร เติบโตสวย ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว
 - 1.3 กิจกรรมมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความขยันหมั่นเพียร
2. กิจกรรมส่งเสริมความประหยัด
 - 2.1 โครงการธนาคารโรงเรียน
 - 2.2 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำสมุดบัญชีแสดงรายรับรายจ่ายของตนเอง
3. กิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์
 - 3.1 พิธีมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่เก็บทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แล้วนำส่งคืนเจ้าของ
 - 3.2 กิจกรรมบันทึกสมุดทำความดี
4. กิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย
 - 4.1 กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม
 - 4.2 กิจกรรมอบรมผู้นำนักเรียน
 - 4.3 กิจกรรมปฐมนิเทศ
5. กิจกรรมส่งเสริมความสุภาพ
 - 5.1 กิจกรรมอบรมมารยาทไทย
 - 5.2 กิจกรรมจัดประกวดมารยาทไทย
 - 5.3 กิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันมารยาทไทยในโอกาสต่างๆ
6. กิจกรรมส่งเสริมความสะอาด
 - 6.1 กิจกรรม 5 ส ในห้องเรียน
 - 6.2 กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดบริเวณรอบๆ โรงเรียนในชั่วโมงโฮมรูม
7. กิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี
 - 7.1 กิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายใน

7.2 กิจกรรมการเลือกตั้งกรรมการนักเรียน

7.3 กิจกรรมการเข้าร่วมกับชุมชนในการรณรงค์ในโอกาสต่างๆ เช่น การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

8. กิจกรรมส่งเสริมความมีน้ำใจ

8.1 กิจกรรมทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ

8.2 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ความสามัคคีและแสดงน้ำใจในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น วันสุนทรภู่ วันไหว้ครู วันพ่อ วันแม่

ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (2550) อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย ได้ให้แนวคิดในการประชุมระดมความคิดเรื่องปัญหาเยาวชนในสถานศึกษา เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2550 กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานในการส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของรัฐบาล ดังนี้

1. ส่งเสริมพลังเยาวชนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย เน้นการทำงานแบบบูรณาการของหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสะท้อนภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสนองแนวทางที่จะแก้ไขโดยกลุ่มบุคคลหลากหลาย ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา
2. ส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายคุณธรรมนำความรู้โดยสันติวิธี และนำคุณธรรมมาเป็นพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้
3. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายคุณธรรมระดับโรงเรียนด้วยความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา (บวร.) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อให้โรงเรียนเข้มแข็งและเป็นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้ใกล้เคียงกัน
4. ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมของโรงเรียนสนองนโยบายคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของรัฐบาล

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2547: 53-54) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน 12 ประการ คือ

1. การตรงต่อเวลา
2. ความมีระเบียบวินัย
3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีจิตสำนึกสาธารณะ ความไม่เห็นแก่ตัว ความเสียสละเพื่อประโยชน์

ส่วนรวม

5. การรู้จักหน้าที่และสิทธิของตน เคารพในหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น

6. การรู้จักประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมเกินความจำเป็น
7. ความมีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
8. ความเคารพต่อกฎหมาย กฎ ระเบียบ กติกาของสังคม
9. ความมีสติสัมปชัญญะ ความไม่ประมาท อดทนอดกลั้นต่ออุปสรรค กิเลสตัณหา

ทั้งปวง

10. ความเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ข้องแวะเกี่ยวกับอบายมุขและสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายในยุคปัจจุบัน

11. ความกตัญญูกตเวทิต่อบิดา มารดา ครู อาจารย์ผู้มีพระคุณ
12. ความสำนึกในความเป็นไทย

สังคมคุณธรรมสร้างสรรค์ปัญญา วิชาการ.คอม (www.vcharkarn.com) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมคือ การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป คุณธรรมเป็นสิ่งที่พึงควรแก่การประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น สังคมคุณธรรม คือ การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกัน โดยประพฤติปฏิบัติสิ่งที่พึงควรให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างมีบรรทัดฐานสูง เพื่อสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน เกิดความสงบสุข สังคมน่าดู น่าอยู่ น่าอาศัย มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันในสังคม ดังที่ปรากฏใน 8 คุณธรรมพื้นฐานนั้น เป็นการสร้างความตระหนักในเรื่องของสังคมคุณธรรมถึงแม้จะไม่ระบุไว้ก็ตาม สังคมแห่งปัญญาเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่จะทำให้มนุษย์พ้นทุกข์ตามหลักคำสอน มีหนทางไปสู่ผลสำเร็จดังเป้าหมายที่ตั้งไว้บนพื้นฐานแห่งคุณธรรม จะดีหรือไม่หากจะช่วยกันสร้างสรรค์ผลงาน ชี้นำงาน และร่วมกันพัฒนาสังคมให้น่าดู น่าอยู่ น่าอาศัย โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา เพราะนั่นเป็นการปิดกั้นโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง สร้างความเสียหายแก่ผู้อื่นและสังคมไม่น้อย ไม่น่าภูมิใจ และอาจมีผลตามกฎหมายตามมา ดังนั้น สังคมที่มีคุณธรรมจึงเป็นสังคมที่สร้างแต่ความสุข สังคมแห่งปัญญาสร้างความเจริญ ถ้าหากสังคมมีทั้งคุณธรรมและปัญญาจึงนับว่าเป็นสังคมแห่งความสุขความเจริญอย่างแท้จริง การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญาจึงนับว่าเป็นการสร้างสังคมคุณธรรมอีกทางหนึ่งนั่นเอง

แก่นแท้ของความเป็นผู้มีจริยธรรมนั้น อยู่ที่การประพฤติปฏิบัติ การสอนหรือการพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนนั้น โรงเรียนจึงควรต้องพยายามดำเนินการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่า “การจัดกิจกรรมนักเรียน” การจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียน สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 177-180) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจ น้ำใจและศีลธรรม อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ
2. กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

3. กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา
4. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การอยู่ค่ายพักแรม

ส่วนแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมนั้น โรงเรียนดำเนินการ
ได้ดังนี้

1. นำนักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น พาไปเวียนเทียน ชมวัด
ฟังเทศน์ หรือนำศึกษาสถานที่สำคัญ เป็นต้น
 2. การจัดกิจกรรมศาสนาในโรงเรียน เช่น เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมะ จัดให้
มีการทำบุญตักบาตรในโรงเรียน นิมนต์พระมาเทศน์ การหล่อเทียนพรรษา เป็นต้น
 3. กิจกรรมที่ควรปฏิบัติสม่ำเสมอ ได้แก่ การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การให้การ
อบรมศีลธรรมตลอดจนการให้คำแนะนำที่ควรปฏิบัติ เป็นต้น
- นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาจริยธรรมโรงเรียนดำเนินการได้ดังนี้
1. ในการสอนจริยศึกษา โรงเรียนควรเพิ่มเติมหลักธรรมและแนวคิดทางพุทธ
ศาสนาให้นักเรียนด้วย
 2. การพัฒนาการปฏิบัติเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การยก
ย่องชมเชยและการประกาศเกียรติคุณนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุนจากทุก ๆ ฝ่ายที่
เกี่ยวข้อง
 3. การให้การอบรมหรือการให้คำแนะนำที่เกี่ยวกับจริยธรรมควรพยายามกระทำ
เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยจึงจะได้ผลน่าพึงพอใจมากกว่า
 4. โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ใกล้ชิดกับวัดซึ่งอยู่ในชุมชนนั้น โรงเรียน
จึงควรจัดกิจกรรมที่ก่อประโยชน์แก่หลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดโครงการธรรมทายาท เพื่อบวช
เป็นสามเณร ในระหว่างปีภาคการศึกษา เป็นต้น
 5. ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ควรร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เช่น
พบปะ พูดคุย เยี่ยมเยียนตลอดจนปรึกษาหรือร่วมกันตามโอกาสและความเหมาะสม ครูควรหา
โอกาสติดตามผลนักเรียนแต่ละคนตามสภาพที่เกิดขึ้นในครอบครัวของนักเรียนด้วย
 6. การจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียนอาคารเรียนและห้องเรียน จะต้องสะอาด
เป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยอยู่เสมอ เช่น การติดรูปการ์ตูนทางจริยธรรม คติสอนใจ การจัด
ป้ายนิเทศ เป็นต้น
 7. ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรจะได้มีการร่วม
ประชุม เพื่อปรึกษาหารือกำหนดแผนงานการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน

8. ควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น
ประสบการณ์ ตลอดจนวิธีดำเนินงานส่งเสริมจริยธรรมระหว่างโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น

9. โรงเรียนควรดำเนินการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรเร่งรัดหรือ
รีบร้อนเพื่อให้เห็นผลงานในระยะสั้น ๆ เป็นอันขาด

10. ควรพิจารณานุคคลในชุมชนที่มีคุณธรรมดีเด่น มาร่วมเป็นวิทยากรบรรยาย
พุทธทาส ภิกขุ (2531: 13) กล่าวว่ายุคนี้เรามีการศึกษาที่แยกตัวออกจากศาสนา
เพราะเห็นศาสนาเป็นเครื่องถ่วงความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เป็นยุคที่บูชาทางวัตถุ การศึกษาจึงไม่มี
พันเกี่ยวด้วยศาสนาต่อไป ชาวตะวันตกเขาทำก่อนเราทำตามกันเขาโดยขาดความรู้จักตนเองและ
สิ่งที่เราเรียกว่า ศาสนาอย่างพอเพียง ถือเสียว่าใครอยากรู้ศาสนาก็หาเรียนเอาเอง ซึ่งเป็นไปได้ยาก
และไม่มีรากฐานอันเพียงพอ ข้อนี้ทำให้เยาวชนไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างแน่นแฟ้นเป็นพื้นฐาน
ที่มั่นคงและทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องมีศาสนาเป็นแกนในหรือสัมพันธ์
กับการศึกษาชนิดที่เรียกว่า พันเกี่ยวกันไปแล้วตลอดภยันกว่า
ดังนั้นแนวทางการจัดกิจกรรมที่พัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนไว้ ได้แก่

1. จัดนิทรรศการทางจริยธรรมในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา
2. ส่งเสริมให้มีการประกวดกิจกรรมทางจริยธรรม เช่น เล่านิทาน ได้วาที แสดง
ละคร เขียนคำขวัญ วาดภาพ การแต่งเพลง ร้องเพลง เป็นต้น
3. ประกาศเกียรติคุณทั้งในและนอกโรงเรียน เช่น ติดป้ายหน้าโรงเรียน
4. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางจริยธรรมของโรงเรียน
5. ประชุมเชิงปฏิบัติการและปรึกษาหารือเพื่อให้สอดคล้องจริยธรรมในวิชาการ
6. ครูและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมของ
โรงเรียน

7. โรงเรียนควรมีการจัดโครงการส่งเสริมจริยธรรมตลอดปี
8. สอนจริยธรรมควบกับการสอนวิชาการทุกชั่วโมง
9. รักษาระเบียของโรงเรียนในด้านจริยธรรมให้มั่นคงต่อเนื่องจริงจัง
ซาโรส บัวศรี (2534: 55-61) ยังได้เสนอวิธีดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน ซึ่งสามารถกระทำได้ดังต่อไปนี้

1. ตั้งคณะกรรมการจริยธรรมประจำในโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงาน
ในเรื่องจริยธรรมตลอดทั้งปีและคอยควบคุมดูแลให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดนั้น รวมทั้ง
ดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขแผนการปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. จัดให้มีแผนงานการส่งเสริมจริยธรรม โดยดำเนินการดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการให้การศึกษา อบรม และการปฏิบัติ เรื่องจริยธรรม เช่น

2.1.1 คณะครูร่วมกันประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2.1.2 ชี้แจง กระตุ้น โน้มน้าว ให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นว่าการประพฤติตนตามแนวทางของจริยธรรมเป็นสิ่งมีเกียรติยิ่ง ไม่เป็นสิ่งที่น่าละอาย เพราะสิ่งน่าละอายนั้น คือ การทำความชั่ว

2.1.3 ตั้งกลุ่มหรือชุมชนจริยธรรมศึกษาขึ้นในโรงเรียน

2.2 จัดให้มีการอบรมจริยธรรม โดยต่อเนื่องในโรงเรียน ผู้ให้การอบรม ได้แก่

2.2.1 พระสงฆ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน

2.2.3 ครูประจำชั้นและครูเวรประจำวัน

3. จัดให้มีแผนงานควบคุมความประพฤติ เช่น

3.1 ผู้ใดประพฤติผิดจริยธรรมหรือละเลย ต้องลงโทษตามควรแก่กรณีอย่างเคร่งครัด

3.2 ผู้ใดประพฤติดีเด่นด้านจริยธรรม ต้องยกย่องสรรเสริญให้เกียรติผู้นั้นอย่างดี

การศึกษาจะสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น ต้องมีพฤติกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ สอนวิชาการและส่งเสริมจริยธรรมไปพร้อมกัน เฉพาะในส่วนของ การส่งเสริมจริยธรรมนั้น มีผู้เสนอแนะแนวทางไว้ดังนี้

กนก จันทร์ขจร (2535: 42-44) ได้กล่าวถึงการสอนกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมว่าผู้สอนมีหน้าที่สอนความรู้แล้วยังต้องตระหนักภาระสำคัญ คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้วย

1. ครู-อาจารย์ผู้สอนมีหน้าที่อบรมและประเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ตามระเบียบการประเมินผล ในทุกคาบการเรียนการสอน ครูจะติดตามดูแลอบรม สั่งสอน คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญและจำเป็นตามแนวนั่งสี่อ คู่มือการอบรมความรู้ และจริยธรรมเพื่อชีวิต สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนของตน เพื่อมุ่งเสริมสร้างคุณธรรมความดีงามสนองจุดหมายของหลักสูตร และพิจารณาผลการประพฤติปฏิบัติชอบ การช่วยเหลืองานส่วนรวมตลอดเวลาแจ้งข้อตกลงคะแนน การประเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม (คะแนนคุณลักษณะด้านจิตพิสัย 10 คะแนนของรายวิชานี้ จะพิจารณาคุณธรรมจริยธรรม

และค่านิยมอะไรบ้าง เอาข้อสรุปของหมวดวิชามาแจ้งไว้ โรงเรียนขอกำหนดคุณลักษณะด้าน
คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่จะประเมินเป็นแนวกลาง ให้หมวดวิชากำหนดคุณลักษณะเฉพาะ
เพิ่มเติม ได้ดังนี้

1.1 ความมีระเบียบวินัย เช่น การปฏิบัติตามคำสั่ง มีวินัยตนเอง เช่น การแต่ง
กาย การพูดจา การทำงานมีระเบียบวินัย มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน การมีสัมมา
คารวะต่อครู-อาจารย์

1.2 ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา รู้หน้าที่ มีความพร้อมในการเรียน
รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบทำความสะอาดห้องเรียน

1.3 การเสียสละเพื่อส่วนรวม ช่วยงานส่วนรวม งานชั้น ช่วยเพื่อนร่วมชั้นเรียน

1.4 ความขยันหมั่นเพียร ความอุทิศทุ่มเท ติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย มี
ความมานะอดทน มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

1.5 ความมีน้ำใจ ซื่อสัตย์ กตัญญูต่อโรงเรียน ต่อครู อาจารย์ผู้มีพระคุณและ
เพื่อน มารยาทดี มีคุณธรรม เคารพเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่ง ช่วยดูแลทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเป็น
ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ มีศีลธรรมอันดีงาม

2. ครู-อาจารย์ ผู้สอนมีหน้าที่ความรับผิดชอบงาน ปกครองดูแลนักเรียน
ช่วยงานการปกครองนักเรียนที่จำเป็น เช่น

2.1 ในทุกคาบเรียนอาจารย์ผู้สอนจะตรวจตราดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ของนักเรียน การแต่งกายทุกส่วน ตั้งแต่ทรงผมถึงรองเท้า ถ้าพบว่านักเรียนแต่งกายด้วย เสื้อผ้าที่
ผิดระเบียบให้รายงานส่งตัวไปฝ่ายปกครอง ฝ่ายปกครองจะจับแก้ชุดนักเรียนที่ผิดระเบียบออก
ยึดเป็นสิ่งที่ต้องห้ามและให้ชุดใหม่แต่งไปแทน พร้อมมีจดหมายอบรมตักเตือนและแจ้งราคาชุด
ที่แต่งไป นักเรียนทุกคนจะไม่มีผู้ใดแต่งกายผิดระเบียบหลงเหลืออยู่ การประพฤติการปฏิบัติไม่
ถูกไม่ควร ถ้าพบเห็นอาจารย์ผู้สอนจะตักเตือนว่ากล่าว หรือทำโทษ หรือทำบันทึกรายงาน “แบบ
บันทึก” นักเรียนที่ผิดระเบียบและสั่งดำเนินการเพื่อติดตามดูแลแก้ไขต่อไป

2.2 ประกาศให้นักเรียนทราบ และมีการตรวจตราดูแลเป็นครั้งคราว สิ่ง
ต้องห้ามนำติดตัว ติดกระเป๋า คือ ห้ามนำเข้ามาในห้องเรียนวิชานี้ และห้ามนำเข้ามาในโรงเรียน
ได้แก่ เครื่องประดับทุกชนิด ยกเว้น นาฬิกา ของมีค่าราคาแพง หนังสือ หรือภาพต้องห้าม สมุด
ที่ไม่ใช่สมุดตราโรงเรียน ยกเว้นได้รับอนุญาตพิเศษ อาวุธ หรือวัตถุระเบิด ไม้ขีดไฟ ไฟแช็ค
บุหรี่ วัตถุมีอันตรายน และสิ่งของเครื่องใช้เป็นอาวุธได้ ยกเว้นอุปกรณ์การเรียนที่อาจารย์ผู้สอนสั่ง
มาให้นำมา เครื่องแต่งกายที่ผิดระเบียบ ปากกา เครื่องเขียน สิ่งทงานชนิดที่ใช้เขียนกระดาน
เขียนโลหะ ถ้ามีติดกระเป๋าเข้ามาในโรงเรียนจะถูกปรับ ให้อาจารย์ผู้สอนจะตักเตือนว่ากล่าวหรือ

ทำโทษ หรือทำบันทึกรายงาน “แบบบันทึก” นักเรียนที่ผิดระเบียบ และสั่งดำเนินการเพื่อติดตามดูแลแก้ไขต่อไป

2.3 การประพฤติกปฏิบัติ การกระทำที่ต้องห้าม นักเรียนผู้กระทำต้องถูกพิจารณาโทษ และชดใช้ค่าเสียหายเกิดขึ้น คือ การทำให้ทรัพย์สินของโรงเรียนบุบสลายหักพัง ชำรุดเป็นรอยตำหนิ เป็นรอยเขียน เป็นรอยขีดข่วน ขอให้อาจารย์ผู้สอนชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าจะต้องช่วยครู สอดส่องดูแลและรายงาน เมื่อพบผู้ประพฤติกปฏิบัติผิด มีการทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนหรือทำให้ทรัพย์สินสกปรก ขอให้ช่วยเตือนสติ ถ้าไม่เชื่อฟัง ต้องรายงานอาจารย์ผู้สอน

3. ครู-อาจารย์ทุกคนต้องประพฤติกปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และเพื่อนร่วมงานในด้านความประพฤติก กิริยา วาจา การแต่งกาย ฯลฯ เช่น ประพฤติกเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ห้ามนั่งบนโต๊ะขณะอยู่ในชั้นเรียนต่อหน้านักเรียน ห้ามสูบบุหรี่ระหว่างคาบการสอน หรือช่วยปฏิบัติหน้าที่ครูเวร และช่วงเวลาดูแลนักเรียนเข้าแถว การสูบบุหรี่ต้องไม่ให้ใครเห็น ไม่ละทิ้งห้องสอนไปทำงานส่วนตัว หรือไปคุยธุระส่วนตัวนอกห้อง ไม่ใช่วาจาหยาบคายพูดจากระทบนักเรียนเพื่อระบายอารมณ์ การแต่งกายขอให้สุภาพเหมาะสมที่จะมาปฏิบัติราชการเป็นครู วันที่สอนกิจกรรมลูกเสือ หรือนักศึกษาวิชาทหาร ครูผู้ที่มีหน้าที่ต้องแต่งเครื่องแบบนั้น ๆ การไม่เข้าห้องสอน การละทิ้งห้องสอนมีความผิดทางวินัย เมื่อพบเห็นครูที่ประพฤติกปฏิบัติไม่เหมาะสมผิดวินัย ให้แนะนำ ตักเตือน หรือรายงานผู้บังคับบัญชา

4. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่โรงเรียน ฝ่ายวิชาการหรือหมวดวิชามอบหมายด้วยความเต็มใจ กำลังสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ครูเวรประจำสัปดาห์ ครูเวรวันหยุด และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ครู อาจารย์สอนต้องเข้าร่วมประชุมหมวดวิชาเพื่อรับทราบข้อราชการและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ของหมวดวิชา และการติดตามผลงานของหมวดวิชาที่ได้รับมอบหมาย ให้ครูผู้สอนในหมวดวิชาปฏิบัติจัดทำสำเร็จลุล่วงได้ตามกำหนดเวลา ผู้ขาดการประชุมหมวดวิชาถือว่าขาดราชการสำคัญ ให้อ่านบันทึกการประชุมและดำเนินการตามบันทึกการประชุม หรือรับทราบบันทึกตามข้อตกลงตามที่หมวดวิชากำหนด ต้องปฏิบัติจัดทำดำเนินการต่างๆ ตามข้อตกลงของหมวดวิชา ผู้ที่ไม่มาปฏิบัติงานตามที่โรงเรียนมีคำสั่งมอบหมาย แม้จะเป็นวันหยุดราชการหรือช่วงปิดภาคเรียนถือว่าละทิ้งหน้าที่ ไม่ปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ถ้าไม่มีเหตุผลอันสมควร จะไม่ได้รับอนุญาตให้ลาราชการ จำเป็นต้องดำเนินการทางวินัย หักเงินเดือนในวันที่ขาดราชการนั้น นำส่งกระทรวงการคลังต่อไป จะถูกงดการพิจารณาความดีความชอบ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น นำมาประมวลเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาได้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี
 2. จัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรที่โรงเรียนหรือที่วัดตามบริบทของโรงเรียน
 3. จัดกิจกรรมประกวดเล่านิทานธรรมะหรือนิทานชาดก
 4. จัดการแสดงนักเรียน โดยเน้นเนื้อเรื่องเป็นคติธรรม
 5. จัดครูพระสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
 6. นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงปาฐกถาธรรมที่โรงเรียน
 7. จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
 8. จัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม สวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะประจำสัปดาห์ เป็นต้น
- นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่า สถาบันหลัก 3 สถาบันอันได้แก่ สถาบันครอบครัว วัด

และสถานศึกษา เป็นหลักสำคัญในการร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ฝ่ายบริหารมิได้เป็นผู้บริหารจัดการองค์กรแต่อย่างเดียว ครูมิใช่เป็นผู้สอนวิชาความรู้แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีภารกิจที่สำคัญในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการบูรณาการการสอนคุณธรรมจริยธรรมทุกรายวิชาเพื่อให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่งและคนดีของสังคม นอกจากนี้ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนควรเน้นการปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าทฤษฎี เน้นการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารและครู

ดังนั้น การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนตามแนวทางต่าง ๆ ดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ผู้บริหารและครูจะต้องพิจารณา กำหนด ประยุกต์ สร้างสรรค์ ให้เป็นรูปธรรมภายใต้ความร่วมมือร่วมใจระหว่างสถาบันครอบครัว วัด และสถานศึกษา

2.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 5,11,12) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมคุณธรรมไว้ดังนี้

มาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

มาตรา 23 “การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา”

มาตรา 24(4) “จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา”

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งถือเป็นกฎหมายการศึกษาที่สำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปปฏิบัติได้เน้นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมไว้ว่า ให้มีความรู้คุณธรรมโดยให้มีการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยการบูรณาการตามความเหมาะสมทั้งระดับการศึกษาและทุกวิชา

2.4 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551: 1-2) ที่ผ่านมาประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551: 3-5) กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้าและการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ” และมีหลักการที่สำคัญ ข้อที่หนึ่งว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อ

ความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

นอกจากนี้ ยังกำหนดจุดหมายที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมได้ เช่น ข้อ (1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และข้อ (5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไว้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนารูปแบบเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ขอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคม

โลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระด้านศาสนา ศิลปะและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.5 มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

2.5.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2549: 16-17) เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทมาตรฐานการศึกษาของชาติ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

2.5.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 8-25) ได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 1 ได้แก่มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนซึ่งได้กำหนดให้มาตรฐานที่ 1 เป็นจุดเน้นของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวินัยนักเรียน จากทั้งหมด 8 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

คำอธิบาย : ผู้เรียนปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของสถานศึกษา สังคม ประเทศชาติ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งด้านการเรียน ครอบครั้ว สังคม และประเทศชาติ ตามบทบาทหน้าที่จนสำเร็จและดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ

1. การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสถานศึกษา สังคมและประเทศชาติ
2. การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทด้านการเรียน ครอบครั้ว สังคมและ

ประเทศชาติ

3. การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

คำอธิบาย : ผู้เรียนไม่นำทรัพย์สินและสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยพลการและปฏิบัติตนตรงตามความเป็นจริงทางกาย วาจา ใจ ทั้งตนเองและผู้อื่น

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ

1. การไม่นำทรัพย์สินและสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน
2. การปฏิบัติตนตรงตามความเป็นจริงทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง

และผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความกตัญญูกตเวที

คำอธิบาย : ผู้เรียนปฏิบัติตนในการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือภารกิจการทำงาน ประพฤติปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนที่ถูกต้องและเหมาะสม ตอบแทนคุณของผู้มีพระคุณทั้งที่เป็น บุคคลและสถาบัน

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ

1. การเคารพเชื่อฟังผู้มีพระคุณ
2. การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือผู้มีพระคุณและสถาบัน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม

คำอธิบาย : ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการให้และการรับ อย่างมีเหตุผลและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ

1. การช่วยเหลือผู้อื่น
2. การรู้จักการให้และการรับอย่างมีเหตุผล
3. การเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 ประหยัดรู้จักใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

คำอธิบาย : ผู้เรียนมีพฤติกรรมการใช้เวลา เงินและทรัพย์สินทั้งส่วนตนและส่วนรวมตามความจำเป็นอย่างสมเหตุสมผล เกิดประโยชน์คุ้มค่า

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ

การใช้เวลา เงินและทรัพย์สินทั้งส่วนตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

คำอธิบาย : ผู้เรียนปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรมไทยแสดงออกถึงความรัก ความหวงแหน ความชื่นชม ความภาคภูมิใจ อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยให้ดำรงสืบไป

ประเด็นการพัฒนาและการตรวจสอบ

1. การปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรมไทย
2. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
3. การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยให้ดำรงอยู่

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาของชาติมีเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติซึ่งครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท เพื่อให้คนไทยทุกคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนไทยที่เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองและพลโลก

2.6 บทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 8) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งยึดมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติเมื่อ ปี พ.ศ.2543 มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมของศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม

ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า)

นอกจากโรงเรียนจะสอนวิชาความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนแล้ว โรงเรียนยังทำหน้าที่ปลูกฝังและส่งเสริมคุณงามความดีที่ควรปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้(สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ 2529: 606-607)

1. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมและโครงการที่เป็นกระบวนการของหลักสูตรในระดับมาก และส่งเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกหัดปฏิบัติตนตามหลักของศีลธรรม ประเพณี และศาสนาที่นับถือ
2. ประสานงานและร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมหรือชุมชน เช่น ครอบครัว วัด องค์กร สมาคม อาสาสมัคร และหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณค่าทางจิตใจให้แก่นักเรียน
3. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงามและสงบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเคยชินกับสภาพดังกล่าว นอกจากนี้ครูและบุคลากรในโรงเรียนยังต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านบุคลิกภาพ กิริยามารยาท และลักษณะนิสัยที่ดีอีกด้วย

โรงเรียนมีหน้าที่ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มไปในทางเสื่อมเสีย โดยเน้นการป้องกันให้มากที่สุด โรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมและบริการในด้านการให้คำปรึกษาและแนะแนว การติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อป้องกันปัญหาเมื่อเริ่มมองเห็นปัญหา และต้องแก้ไขปัญหาเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้ว สำหรับวิธีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนได้มีผู้เสนอวิธีการไว้หลายทัศนะด้วยกัน ดังนี้

แสง จันทร์งาม (2536: 222 -229) ได้เสนอวิธีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การส่งเสริมด้วยวิธีการสอนในห้องเรียน ควรจะประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 4 ขั้น คือ
 - 1.1 ขั้นเตรียมบทเรียน ครูควรจะได้เตรียมการสอนมาอย่างดี โดยครูจะต้องวางจุดมุ่งหมายในการสอนว่าจะสอนให้นักเรียนเกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอะไรขึ้นในใจในบทเรียนนั้น ๆ
 - 1.2 ขั้นดำเนินการสอน ครูจะต้องดึงความสนใจของนักเรียน โดยการตั้งปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาสาระของบทเรียน หรือการเล่าเรื่องประกอบ เช่น นิทานคติ นิยาย ชีวิตประวัติคนสำคัญ เหตุการณ์จริงในอดีต เหตุการณ์จริงในปัจจุบัน เป็นต้น การเล่าเรื่อง

ประกอบเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม และในการเล่าเรื่องประกอบ ครูจะต้องใช้คำศัพท์ง่าย ๆ ประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนฟังเข้าใจได้ และเกิดความรู้สึกคล้อยตาม และควรคำนึงถึงประสบการณ์ของนักเรียนด้วย การเล่าเรื่องควรใช้เสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วกัน ปรับระดับเสียงสูงต่ำ ช้าเร็วตามจังหวะ ใช้มือและหน้าตา ท่าทางประกอบ นอกจากนี้ครูควรจัดหารูปภาพแผนภูมิ แผ่นป้ายหรือวัตถุสิ่งของอื่น ๆ มาประกอบการเล่าเรื่องด้วย

1.3 ขึ้นทบทวนเรื่องราว ครูควรจะซักถามถึงเรื่องราวนั้น ๆ ว่ามีคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ หรือไม่ นักเรียนควรนำมาเป็นตัวอย่างหรือไม่

1.4 ขึ้นสรุปย่อถึงหลักธรรม ชั้นนี้เป็นชั้นสำคัญที่สุด เพราะเป็นหัวใจของบทเรียนนั้น ๆ ครูควรเตรียมบทสรุปไว้ล่วงหน้า โดยแต่งเป็นข้อความที่กระชับ กระชับแต่ลึกซึ้งจับใจ

2. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้วยการสอนจริยธรรมนอกห้องเรียนครูผู้สอนที่มุ่งผลดีจริง ๆ จะต้องมีความรู้ลึกซึ้งรอบต่อความประพฤติของนักเรียนตลอดเวลาไม่ใช่มุ่งให้นักเรียนสอบได้คะแนนอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ซึ่งมีวิธีการส่งเสริมได้ดังต่อไปนี้

2.1 เมื่อนักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ควรหาเรื่องต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันเล่าให้นักเรียนทั้งโรงเรียนฟังพร้อมกันวันละเรื่อง และสรุปด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ประทับใจ ถึงแม้ว่าจะเป็นคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันเดียวกัน แต่เรื่องที่เล่าประกอบต่างกันก็อาจเล่าซ้ำอีกได้ เรื่องใดๆ ก็ตามที่นักเรียนได้ยินอยู่เสมอแม้จะไม่ชอบหรือไม่อยากฟังมันก็จะค่อย ๆ ซึมซาบไปอยู่ภายใต้จิตสำนึกและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของนักเรียนโดยไม่รู้สึกรู้สึกร การสั่งสอนที่ควรกระทำอยู่เสมอ นั้น อาจจะไม่เห็นผลทันทีแต่จะได้ผลในอนาคต เพราะฉะนั้นครูจึงไม่ควรทอดทิ้งในการสั่งสอนนักเรียนเป็นอันขาด เมื่อมีเหตุการณ์ใดๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ดีหรือร้าย ควรนำมาเล่าให้นักเรียนฟังแล้วให้บทสรุปทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่มาจากเรื่องนั้น ๆ แก่นักเรียน

2.2 เมื่อนักเรียนทำความผิดหรือแสดงพฤติกรรมใด ๆ ที่ขัดกับหลักคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยมที่พึงประสงค์ ควรเรียกมาแนะนำสั่งสอนด้วยความเมตตากรุณาพยายามพูดให้นักเรียนรู้จักยอมรับผิด และให้เกิดความเสียใจต่อเรื่องที่กระทำผิด และให้สัญญาว่าจะไม่ประพฤติปฏิบัติอีก ถ้านักเรียนทำความผิดเดิมอีกเป็นครั้งที่ 2 ควรเรียกมาสอบถามแนะนำและคาดโทษไว้ ถ้าทำความผิดอีกเป็นครั้งที่ 3 โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ ก็ควรลงโทษได้ และควรหามาตรการแก้ไขอย่างอื่นต่อไป การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เชิญชวนให้บริจาค

ทรัพย์เพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมโรงเรียนที่ประสบเคราะห์ร้าย ให้ทำความสะอาดโรงเรียน พานักเรียนไปพัฒนาวัด ให้เล่นกีฬา และสอนให้รู้จักแพ้ชนะ เป็นต้น

2.3 การพานักเรียนไปดูสภาพจริง ที่อาจจะให้บทเรียนทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ เช่น พาไปดูเรือนจำ โรงพยาบาลโรครื้อน สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าอนุบาลสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก โรงพยาบาลเด็กปัญญาอ่อน โรงพยาบาล ซึ่งนักเรียนจะเกิดความสะเทือนใจมาก ๆ เหมาะที่จะย้ำถึงบทเรียนทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ลงไปในจิตใจ นอกจากนี้ภาพยนตร์และละครดี ๆ ที่มีคติสอนใจก็ควรจะพานักเรียนไปชมสิ่งเหล่านี้ อาจให้บทเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ดีเช่นเดียวกับการได้ประสบกับเหตุการณ์นั้นจริง ๆ

จะเห็นได้ว่า วิธีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนนั้นกระทำได้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนงานทั้งส่งเสริมและควบคุม ทั้งนี้ก็เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งนักเรียนจะได้มีความรู้ ความเข้าใจว่าการประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม และถูกต้องตามครรลองของชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งที่ส่วนรวมยอมรับ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในสังคม

3. โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

3.1 ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) (2552: 10 – 13) ตั้งอยู่เลขที่ 567 ถนนสรงประภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 10210 เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ตั้งขึ้นมาเพราะมีผู้เห็นความสำคัญของการศึกษา คือ นายเทียน วัฒนานันท์ บริจาคที่ดิน 8 ไร่ 3 งาน 94 ตารางวา เมื่อ พ.ศ.2507 เพื่อจัดสร้างโรงเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยตั้งชื่อว่า โรงเรียนตลาดสีกัน ต่อมา พ.ศ.2510 กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่าเพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลของผู้บริจาค จึงได้เปลี่ยนชื่อจาก โรงเรียนตลาดสีกัน มาเป็น โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ.2508 ได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สร้างอาคารเรียนแบบ 004 จำนวน 1 หลัง 8

ห้องเรียน พร้อมอุปกรณ์การเรียนและเปิดสอนในระดับ ป.5 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2508 มีครูเพียง 5 คน นักเรียน 117 คน

ปีการศึกษา 2510 ได้รับงบประมาณสร้างอาคารแบบ 004 จำนวน 1 หลัง 8 ห้องเรียน และในปีนี้ได้เริ่มสร้างชื่อเสียง คือนักเรียนรุ่นแรก สอบประจำปีระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.7) ได้เป็นที่ 1 ของอำเภอบางเขนในสมัยนั้น

ปีการศึกษา 2520 ได้ยุบโรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปีการศึกษา 2535 เป็นหนึ่งในสี่โรงเรียนที่ร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมกับกองทัพอากาศ โดยเน้นการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การส่งเสริมระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัยของนักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพที่ดีและมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน

ปีการศึกษา 2547 เป็นโรงเรียนวิถิพุทธ และได้รับเลือกให้เป็นสุดยอดต้นแบบการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ

ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2552) โรงเรียนได้รับชื่อเสียงและงบประมาณทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการและจากการระดมทรัพยากรจากชุมชนสร้างอาคารเรียนและอาคารฝึกปฏิบัติ รวมทั้งสิ้น 6 อาคาร 1 หอประชุม เปิดสอนครบทุกระดับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวม 60 ห้องเรียน

3.2 วิสัยทัศน์

“มุ่งมั่นปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามแนววิถิพุทธ สุดยอดวิชาการ”

3.3 พันธกิจ

3.3.1 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.3.2 บริหารจัดการสถานศึกษาตามแนววิถิพุทธ

3.3.3 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

3.3.4 พัฒนาการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร และสื่อ

เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 เป้าหมาย

3.4.1 ผู้เรียนมีวินัย รับผิดชอบ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และซื่อสัตย์

- 3.4.2 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.4.3 ผู้เรียนอนุรักษ์และสืบสานความเป็นไทย
- 3.4.4 สถานศึกษามีสภาพด้านกายภาพ การจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต การเรียนการสอน บรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ และการบริหารจัดการตามแนววิถีพุทธ
- 3.4.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
- 3.4.6 ผู้เรียนมีความรู้สู่สากล
- 3.4.7 ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน

3.5 แผนกลยุทธ์

- 3.5.1 ปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยประสานความร่วมมือบ้าน วัด และ โรงเรียน
- 3.5.2 ส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา
- 3.5.3 พัฒนาระบบบริหารจัดการสู่ความยั่งยืนของโรงเรียนวิถีพุทธ
- 3.5.4 พัฒนาคุณภาพวิชาการ
- 3.5.5 พัฒนาคู่มือมาตรฐานวิชาชีพ

3.6 นโยบายประจำปีการศึกษา 2552

“ เป็นปีแห่งการเสริมสร้างระเบียบวินัย ใส่ใจการเรียนรู้ มุ่งสู่กิจกรรมที่สร้างสรรค์ รวมพลังกิจกรรม 5 ส ”

3.7 บุคลากรในโรงเรียนปีการศึกษา 2552

3.7.1 จำนวนครู	110 คน
ประกอบด้วย	
(1) ฝ่ายบริหาร	5 คน
(2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	7 คน
(3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม	10 คน
(4) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	9 คน
(5) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	11 คน
(6) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	8 คน
(7) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	7 คน
(8) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	18 คน
(9) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	18 คน

(10) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	1 คน
(11) พยาบาล	1 คน
(12) โสตทัศนศึกษา	1 คน
(13) ครูอัตราจ้าง	14 คน
3.7.2 จำนวนลูกจ้างประจำ	10 คน
3.7.3 จำนวนอัตราจ้างประจำสำนักงาน	7 คน
3.7.4 จำนวนนักเรียน	2,285 คน
(1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	483 คน
(2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	464 คน
(3) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	429 คน
(4) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	329 คน
(5) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	310 คน
(6) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	270 คน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

4.1.1 งานวิจัยในประเทศ

วาสนา รอดเชียง (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง “ผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ” โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสามัคคีธรรมดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสามัคคีธรรมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ประจักษ์ มนต์ประเสริฐ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พึ่งพาเสพติด พบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนที่พึ่งยาเสพติดและไม่พึ่งยาเสพติด 6 ด้าน คือ การใส่สัจจะหรือใส่สัจธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา เมตตากรุณา ไม่ประมาทซื่อสัตย์สุจริต อคทน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขัตติยา กรรณสูต ; และคนอื่น ๆ (2547: 202-203) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการขัดเกลาทางสังคม และลักษณะทางจิตใจกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทยโดยศึกษาจากผู้ปกครองและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนและผู้ปกครองไม่สัมพันธ์กันหมายความว่า ผู้ปกครองมี ความซื่อสัตย์ไม่สูง ลูกอาจมีความซื่อสัตย์สูงหรือต่ำก็ได้เช่นกันหากพิจารณาจากผลการวัดระดับความซื่อสัตย์ของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในระดับต่ำ คือ การกระทำระหว่างการทำเพื่อให้พ้นการถูกลงโทษกับการกระทำเพื่อต้องการรางวัลและในระดับสูงสุด คือ การทำตามกฎเกณฑ์สังคม (ค่าคะแนน 1.64-4.00) ซึ่งหากเทียบกับช่วงวัยแล้ว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น - ปลายควรจะมีจริยธรรมถึงระดับการทำตามที่คุณอื่นกระทำ หรือการทำตามเกณฑ์ของสังคมจึงอาจอนุมานได้ว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้จำนวนหนึ่งมีระดับจริยธรรมไม่เป็นไปตามวัยหรือตามพัฒนาการทางจริยธรรม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2547: 71-73) ได้ทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เพศชายและหญิง อายุ 13 ปี ในเขตการศึกษาที่ 1-12 ที่ครอบคลุมจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2,109 คน พบว่าความกตัญญูอยู่ในระดับมาก ส่วนความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีวินัย ความมั่นใจ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความอดุสาหะอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตามความคิดเห็นของบิดา มารดา จำนวน 100 คน ครู-อาจารย์ 100 คน และสื่อมวลชนจำนวน 80 คน พบว่าส่วนมากขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ไม่วิริยะอดุสาหะ ไม่ค่อยมีน้ำใจ ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ประหยัดแต่พุ่มเพ็ช ไม่เชื่อฟังครู-อาจารย์ บิดามารดา ไม่ซื่อสัตย์ ไม่ตรงต่อเวลา ก้าวร้าวใช้ความรุนแรงไม่ได้รับการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมจากที่บ้าน เลียนแบบสื่อโฆษณา โดยขาดวิจารณญาณ รับวัฒนธรรมจากต่างชาติโดยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบตามลำดับ

ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับบิดามารดา พบว่าบิดามารดา ไม่มีเวลาให้บุตรธิดา ได้อยู่ใกล้ชิด มัวแต่ยุ่งกับการทำงาน ไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ไม่กล้าแนะนำอบรมสั่งสอนบุตรธิดา บิดามารดายอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับความประพฤติของบุตรธิดาไม่ได้ และประการสำคัญไม่ได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากบิดามารดา

นอกจากนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับครู-อาจารย์และสถาบันการศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างจริงจัง ครูมีภาระงานการสอนและงานธุรการมากไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็ก ขาดการประสานงานร่วมกันระหว่างบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ขาดการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งควรจัดเวลาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียนอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ควรให้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมภายหลังการจัดกิจกรรม ควรมีการติดตามผล และครูอาจารย์ในโรงเรียนควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

งามนิตย์ สิริพงษ์ (2547: 69-70) ได้วิจัยเรื่อง “ การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ” ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธิวงส์ อำเภอลำลูกกาจังหวัดปทุมธานี ในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมเสริม เกี่ยวกับความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ โดยรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องของแต่ละด้านพบว่าทุกเรื่องอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. เจตคติของครูที่มีต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูในเรื่องความกตัญญูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครู โดยรวมและเป็นรายเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการอภิปรายกลุ่ม สรุปได้ว่า นักเรียนมีความพอใจในการเรียนการสอนที่มีบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาต่างๆ การจัดบรรยากาศให้เหมือนบ้านและอุทยานการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูเป็นสิ่งที่ดี ชอบกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมมากกว่าการเรียนจริยธรรมในชั้นเรียน เช่น ค่าจริยธรรม กิจกรรมในวันสำคัญทางวัฒนธรรม ประเพณีและทางศาสนา เป็นสิ่งที่พวกเขาได้ลงมือกระทำ แสดงออก ได้ประสบการณ์และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ดี

วินัย พุ่มบุญทริก (2547: 63-64) ได้วิจัยเรื่อง “ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยผู้ช่วยฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี ” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย ด้านความมีวินัย ควรปลูกฝังระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในวันสำคัญทางศาสนา ด้านซื่อสัตย์สุจริต ควรดำเนินการแก้ไขโดยอาศัยการอบรมจากอาจารย์ที่ปรึกษา ด้าน

ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ครู อาจารย์ ควรเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะควรสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในองค์กร และด้านประหัยค ครู อาจารย์ควรอบรม ชี้นำเกี่ยวกับแนวทางการประหัยคและออม ด้วยการเก็บเงินสะสมเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นประโยชน์ของการออม

เสาวนิจ นิจนันต์ชัย (2547: 46) ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมความ ซื่อสัตย์ในชุมชนพุทธ คริสต์ และอิสลามในประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดหลักคือ แนวคิดความซื่อสัตย์ โครงสร้างทางสังคม กระบวนการขัดเกลาทางสังคม หลักคำสอนของศาสนาหลักการศึกษาในโรงเรียนศาสนา แนวคิดด้านชุมชนนิยม และใช้คน ซื่อสัตย์เป็นตัวอย่าง ผลการศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึกพบว่าคุณธรรม ความซื่อสัตย์ที่ เข้มแข็งเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ใกล้ชิดของพ่อแม่ ความรับผิดชอบและการพึ่งตนเองเร็วตั้งแต่วัย เด็ก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูและพระเป็นแบบอย่างและมีความรู้ด้วยวิชาการทันยุคสมัย โรงเรียนเน้น ศาสนาควบคู่วิชาการ ชุมชนมีขนาดเหมาะสม มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์กัน และมีระบบสาธารณูปโภคดี วัดควรจัดสรรที่ดินให้ประชาชนได้อยู่ใกล้วัดมากที่สุด ชุมชนที่ สร้างใหม่ควรจัดให้มีวัดและโรงเรียนเพื่อให้เด็ก ผู้ปกครองและเพื่อนบ้าน ได้สร้างความสัมพันธ์กัน มากขึ้น ส่วนด้านสื่อ โทรทัศน์ภาครัฐควรกำหนดกำกับดูแลให้มีการจ้ดรายการธรรมะ และรายการ ส่งเสริมคุณธรรมความซื่อสัตย์ให้มากขึ้น และมีเวลาออกอากาศที่เหมาะสม

อัญชลี พุกชาญค้ำ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการ เสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้น พื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียนทุกคน และ เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนที่มีจริยธรรมบกพร่อง โดยเน้นความสำคัญวิธีการ พัฒนามากกว่าปรัชญา พัฒนาในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน โดยใช้วิธีการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริม จริยธรรมในโอกาสวันสำคัญ การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติจริง การนำนักเรียนเข้าวัดฟังธรรมและ ใช้กิจกรรมกลุ่ม ข้อคุณธรรมที่สำคัญที่โรงเรียนมุ่งเน้นมากที่สุดคือความซื่อสัตย์ ความรู้จัก รับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความกตัญญู ความขยัน ความมีเหตุผล ความสำนึกหน้าที่ ความ เสียสละ ความอดทน และการประหัยค มีการแต่งตั้งคณะทำงานใช้งบประมาณจากเงินบำรุง การศึกษา มีการประเมินผลโดยใช้วิธีการสังเกตขณะดำเนินการพัฒนามากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาได้แก่ สภาพปัญหาครอบครัวของเด็ก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนา ขาดการส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ขาดความร่วมมือร่วมใจ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งครู อาจารย์ขาดความจริงจัง จริงใจที่จะส่งเสริมร่วมมือพัฒนา บางครั้งละเลยที่จะเสริมสร้างคุณธรรม สำหรับปัญหาที่เกิดจากนักเรียน คือ นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรม ไม่เอาใจใส่ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ไม่นำเสนอหรือสอนให้เป็นคนมีคุณธรรมเท่าที่ควร นอกจากนั้นปัญหา ยังเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความเจริญของเทคโนโลยีและสื่อต่างๆ

แนวทางการแก้ไข คือ ควรเริ่มปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่เยาว์วัยเริ่มจากครอบครัวสามารถเป็นตัวอย่างที่ดี โรงเรียนควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูควรมีจิตสำนึก และวิญญูณความเป็นครู สอดแทรกแนวคิดในการเรียนการสอน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม ควรมีการยกย่องผู้ทำความดี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้ทำความดี ควรเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ หรือนำแนวทางมาใช้และรัฐควรให้ความสำคัญหารพัฒนาคุณธรรมอย่างจริงจัง รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนตลอดจนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

จิรวรรณ วิรัชกุล (2548: 64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชายและหญิง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยศึกษาจริยธรรม 6 คุณลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความอดุสาหะและความยุติธรรม การวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายในเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และความอดุสาหะ ส่วนในเรื่องความสามัคคีและยุติธรรม นักเรียนชายสูงกว่านักเรียนหญิง

บุญสี ราชบุรี (2548: 139-140) ได้ศึกษาสภาพวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาดโรงเรียนบ้านแก “แกศึกษาวิทยา” อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการผิดวินัยน้อยลง นักเรียนมีความรับผิดชอบในตนเองแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น นักเรียนร่วมกันรักษาความสะอาดห้องเรียนและอาคารเรียน นักเรียนแบ่งเขตรับผิดชอบด้านการรักษาความสะอาดชัดเจน มีการจัดเวรรับผิดชอบแต่ละวัน นักเรียนทุกระดับชั้นมีวินัยในการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่ทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องมีคนคอยมาควบคุม ทำให้บริเวณโรงเรียนสะอาดสวยงามมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นที่ยอมรับต่อชุมชน

เบญจมาศ ยิ้มมิ่ง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานีพบว่า ทั้ง 2 เขต คือ (1) ด้านการ

บริหาร โรงเรียนมีการดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนในระดับมากที่สุด 2 เขต โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีปัญหามากในเรื่องของการขาดงบประมาณในการส่งเสริมจริยธรรมส่วน โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ไม่มีปัญหา (2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โรงเรียนดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในระดับมากที่สุด 2 เขต โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีปัญหาปานกลาง คือ การขาดแคลนสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ไม่มีปัญหา (3) ด้านการสอนและการนิเทศ โรงเรียนดำเนินการสอนและการนิเทศเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 2 เขต โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 มีปัญหาเหมือนกันคือ อัตราส่วนครูกับนักเรียนไม่เหมาะสม ทำให้ครูดูแลเอาใจใส่ความประพฤตินักเรียนไม่ทั่วถึง (4) ด้านการจัดกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 2 เขต โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 1 พบปัญหาคือ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปัญหาที่พบคือ ครูให้การกำกับ ติดตาม ดูแลพฤติกรรมนักเรียนไม่สม่ำเสมอขาดความต่อเนื่องในส่วนของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ไม่มีปัญหา

วิฑูรย์ โพร้เตมีย์ (2548: 108-110) ได้ศึกษาการดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนแกเปะราษฎร์นิยม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่รู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการทำ ความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียนในเขตรับผิดชอบดีขึ้น

สุทิน ศรีโมรา (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหา และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 313 คน พบว่า 1) สภาพการดำเนินการด้านสภาพแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก ด้านการบริหารและการนิเทศ ด้านการวัดและประเมินผล มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินการของโรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า ในสภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้จะต้องเพิ่มระดับการปฏิบัติในด้านการบริหารและนิเทศ การวัดผลและประเมินผล การนำผลการกำกับดูแลผลงาน/

โครงการมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ควรจัดให้มีห้องจริยศึกษา มีสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและพอเพียง มีกิจกรรม มีเทคนิคในการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ประสงค์ พวงธรรม (2548: 119-120) ได้ศึกษาการพัฒนาวิทยุวิทยุนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โดยการใช้กลยุทธ์การทำงานเป็นกลุ่มและการเสริมแรง โรงเรียนหนองยางหนองจาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำความสะอาด ผลการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนและห้องเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติตนในการรักษาความสะอาดได้ดีขึ้น มีการช่วยเหลือกันทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ไปในทางที่ดีขึ้น คือการรักษาความสะอาด

วิฑูร วิเศษศรี (2549: 132-133) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมวิทยุวิทยุนักเรียนด้านการรักษาความสะอาดโรงเรียนบ้านหนองขุง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า จำนวนนักเรียนที่ขาดวิทยุวิทยุด้านการรักษาความสะอาดน้อยลง บริเวณโรงเรียนมีความสะอาด สวยงาม นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำความสะอาด นักเรียนมาโรงเรียนเร็วขึ้น แต่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงคือ นักเรียนส่วนหนึ่งมาโรงเรียนสายเพื่อหลบหลีกเลี่ยงการทำเวรรักษาความสะอาด

สำเร็จ ใจซื่อ (2549: 124-125) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวิทยุวิทยุนักเรียนด้านการรักษาความสะอาดด้วยกิจกรรม 5 ส โรงเรียนบ้านดอนสนวน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนสามารถทำกิจกรรมความสะอาดบริเวณโรงเรียนที่เป็นพื้นที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี ด้านตัวอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำ สะอาดขึ้น มีการจัดเก็บสิ่งของเป็นหมวดหมู่ จุดอ่อนของการพัฒนาคือต้องใช้มากพอสมควร ทั้งนี้เพราะเรื่อง การมีวิทยุวิทยุด้านการรักษาความสะอาดเป็นการพัฒนาลักษณะของนามธรรมเป็นการขัดเกลาลักษณะนิสัย

สงวนศรี แคนสา (2551: 58) ได้ทำการศึกษาวิจัยของนักเรียนเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทิวไผ่งาม เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร พบว่า มารยาทของนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) มารยาททางกาย ได้แก่ การแสดงอิริยาบถต่างๆ ที่มีความสุขเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลไม่ว่าจะเป็นการยืน การเดิน การนั่ง การแสดงความเคารพ การเข้าพบ การส่ง-รับของ และการแต่งกายที่เหมาะสม 2) มารยาททางวาจา ได้แก่ การพูดจาไพเราะสุภาพ นุ่มนวล รู้จักกว่าคำขอบคุณ ขอโทษ และลงท้ายคำพูดว่าครับ/คะ การไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดสอดแทรก ต่อเถียง ขูข่ม สองแง่สองง่าม การพูดความจริงที่มีสาระประโยชน์ รู้จักสำรวมวาจาและเป็นผู้ฟังที่ดี

4.1.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟรีดริชส์ (Friedrichs, 1971: 886-910 อ้างถึงใน พรทิพย์ ยุคตานนท์ 2540: 51) ได้ศึกษาความเอื้อเพื่อพ่อแม่ของนิสิตมหาวิทยาลัย พบว่า ผู้ที่ถูกประเมินว่าเป็นเพื่อนที่ดีและน่าสนใจ คือผู้ที่มีคะแนนความเอื้อเพื่อพ่อแม่สัมพันธ์กับความคืบหน้าทั้งในด้านจริยธรรมความมั่นคงทางอารมณ์

ทราวิสส์และปีเตอร์ (Travis and Peter, 1974: 249 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522: 50) ได้ทดลองกับเด็กชาย - หญิง เกรด 5 โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการสวมบทบาทสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจำและการหาคำตอบปัญหาขัดแย้งทางศีลธรรม ผลการทดลองพบว่าการฝึกกระบวนการสวมบทบาทช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.5 ชั้น ในเวลา 3 เดือน

บลูม (Bloom, 1982: 166-175) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมทางด้านความรู้สึกรู้สึกความคืบหน้าของนักเรียนและลักษณะจิตพิสัยของนักเรียนซึ่งได้แก่ ความสนใจ ความมานะตั้งใจ ความขยัน รวมทั้งเจตคติต่อรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงร้อยละ 65

ริชาร์ด และคนอื่นๆ (Richards and others, 1984: 24-28 อ้างถึงใน วรวรรณิ ราชสงฆ์ 2541: 54) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคห์ลเบิร์กและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ(ชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการให้พัฒนาเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

โรมานซ์ (Romane, 1985: 24-42 อ้างถึงใน วรวรรณิ ราชสงฆ์ 2541: 54) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 มี 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาการให้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนได้

มาร์เปิล (Marie, Elezabeth Marple, 1988 : 212) ได้ศึกษาวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางในการจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนในทัศนะของครู ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการที่มีประสิทธิภาพ ต้องใช้กระบวนการร่วมกันของผู้มีหน้าที่แก้ปัญหานั้น ซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน
2. การจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนด้วยการลงโทษทางกาย มีประสิทธิภาพน้อยกว่าการแก้ปัญหาร่วมกัน
3. การจัดปัญหาทางวินัยด้วยการพูดคุยกับนักเรียนเป็นการส่วนตัว เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด
4. เมื่อใช้วิธีการร่วมกันแก้ปัญหาลแล้ว ต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิด และต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนด้วย

นอดดิงส์ (Noddings, 1992 : 98) ได้สำรวจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญา กับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า หลักสูตรการเรียนการสอนควรพัฒนาองค์รวมของเขาวนปัญญา สังคม คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ไม่ควรจะเน้นการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบางเรื่องเท่านั้น เพราะฉะนั้นผู้พัฒนาจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องการพัฒนาสามารถประสานเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ตลอดจนทั้งสามารถนำเทคโนโลยี ใหม่ ๆ มาประกอบการพัฒนา โดยพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ มีความรู้สึกที่ดี เห็นคุณค่าของสิ่งที่พัฒนา และสามารถนำไปปฏิบัติได้

ยัง (Young, 1995: Outline) ได้ประยุกต์โมเดลความมีวินัยของ Grusec และ Goodnow เกี่ยวกับการประเมินในห้องเรียน พบว่า โครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของนักเรียน โดยได้ข้อมูลจากครูมี 4 แบบประเมินคือ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง การจัดการตนเอง การใช้ความมีวินัยในทางอ้อม และการใช้นโยบายที่สม่ำเสมอ

ครานลีย์ (Cranley, 2003: 1531-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมปฏิบัติในด้านจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย การประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้ในการอบรมจริยธรรมนักเรียน มาตรการที่จะจัดการศึกษา โดยนำเอาจริยธรรมบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นและมาตรการเหล่านี้จะเกิดผลอย่างไรต่อนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 เดือน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงพบว่า การจัดการศึกษาด้านจริยธรรม โดยผู้บริหารและครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นการควบคุมดูแลตนเอง การมีส่วนร่วมเป็นแบบอย่างให้กับคนอื่นได้ การ

ทำความเข้าใจโดยวิธีการที่นักเรียนรู้โดยการปฏิบัติแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหลักสูตร สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อการให้เกียรติผู้อื่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและได้ค้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาควรบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น คุณภาพ การอบรมสั่งสอนเป็นสิ่งสำคัญ ความเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม ควรกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตามแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความประพฤติที่เหมาะสมตลอดเวลา แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่ต่อต้านในด้านการไม่อยากเรียน

ลอธเรน (Laursen, 2003: Outline) ได้ศึกษาหลักการของควมมีวินัยที่สำคัญ พบว่า หลักการของควมมีวินัยที่ทำให้มีประสิทธิภาพนั้น จะอยู่บนพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์ถึงการพัฒนาควมมีวินัยในตนเองและการนับถือตนเอง โดยให้ควมมีวินัยเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียน

รอยแอล (Royal, 2004: 233) มีความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อระบุปัญหาวินัยนักเรียนที่ส่งผลต่อการพักการเรียนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อเปรียบเทียบเพศและระดับชั้นของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่ถูกพักการเรียนจากสภาพแวดล้อมการศึกษาปกติโดยทั่วไปจะทำให้เกิดความสามัคคี ทำการขู่เชิญและก้าวร้าวมากกว่าเพื่อนๆ ของคน เพื่อจำแนกความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างการกระทำควมรุนแรงกับเรื่องราวทางวินัย จะต้องดำเนินขั้นตอนเพื่อระบุปัญหาวินัยในระดับสูงและเพื่อพัฒนากลยุทธ์และโปรแกรมที่มีประสิทธิผลที่จะกล่าวถึงประเด็นปัญหาเหล่านี้ ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้คือเพื่อศึกษาหาวินัยของนักเรียนเพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลช่วยสนับสนุนความแตกต่างในประเภทการละเมิดวินัยซึ่งส่งผลต่อการสั่งพักการเรียนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนตามที่ระบุไว้โดยระดับชั้นเรียนของนักเรียน ในขณะที่การละเมิดวินัยสำหรับนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงต่างกัน การสั่งพักการเรียนนักเรียนชายเกิดขึ้นบ่อยกว่านักเรียนหญิงสามเท่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องระบุการปฏิบัติที่มีประสิทธิผลที่จะลดปัญหาวินัยนักเรียนลงได้ โรงเรียนต้องตอบสนองต่อวินัยที่มี การพิจารณาการลงโทษด้านจริยธรรมรวมทั้งการพัฒนาส่วนบุคคลของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ผู้นำต้องรู้ว่าควมรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่เรารู้มาและต้องรู้ว่าควมพยายามศึกษาเพื่อควมไม่รุนแรง สันติภาพศึกษา ทักษะทางสังคม พฤติกรรมแบบมีส่วนร่วมและบุคลิกศึกษาเหล่านี้จะต้องนำมาสอน เมื่อระบุปัญหาวินัยนักเรียนแล้ว กลยุทธ์ที่สามารถจะนำมากล่าวถึงเพื่อลดการแตกควมสามัคคีกันในโรงเรียนลงได้ และสามารถจะช่วยนักเรียนให้บรรลุศักยภาพทางวิชาการได้อย่างเต็มที่

จากการศึกษาเอกสารแนวคิทธฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน หมายถึง คุณงามความ

ดีของนักเรียน ที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ แบบแผน ที่วางไว้โดยได้ยึดถือปฏิบัติจนเป็นความเคยชิน อันเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่พึงามเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องสำหรับ ตนเอง ผู้อื่นและสังคม โดยยึดแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ที่เน้นในส่วนของการพัฒนาความรู้ พฤติกรรม ทักษะคิดและเหตุผลเชิงจริยธรรม และอาศัยองค์ประกอบในการพัฒนา 4 ประการ ได้แก่ การบริหารจัดการ โรงเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม การจัดสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของครู และการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวินัยของนักเรียน สำหรับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่จะพัฒนานั้น จะเน้นคุณธรรมจริยธรรมที่ได้ศึกษาวิจัยสภาพคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 8 เรื่อง คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนรวม 8 ประการ ดังนี้ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ โดยมีขอบเขตการศึกษา รูปแบบและวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2,285 คน

2. รูปแบบและวิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และ ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 60 ห้องเรียน รวมนักเรียน 2,285 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และ ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 328 คน โดยมีวิธีการได้มาดังต่อไปนี้

1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร็จซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 328 คน

2) สุ่มตัวอย่างด้วยการใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนกำหนดไว้แน่ชัด (finite population) ทุกหน่วยในประชากรมีโอกาสที่จะได้รับเลือกหรือสุ่มเท่าๆ กัน โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 328 คน คณะเพศชายและหญิง แบ่งเป็น 2 ช่วงชั้น ดังนี้

1. ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน

2. ช่วงชั้นที่ 4 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน

ในแต่ละช่วงชั้นแบ่ง 3 ระดับ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 3

1. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน

3. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน

ช่วงชั้นที่ 4

1. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน

3. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 55 คน

2.2 ตัวแปร

2.2.1 ตัวแปรต้น

ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

2.2.2 ตัวแปรตาม

ได้แก่ ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ

2.3 เครื่องมือที่ใช้

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ คือ

- 1) เพศ ชาย/หญิง
- 2) ระดับชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1- 6)
- 3) ช่วงชั้นที่ 3/4

ตอนที่ 2 คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เป็นแบบสอบถามแบบมาตร
ประมาณค่า 5 อันดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต รวม 49 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ความขยัน จำนวน 5 ข้อ
- 2) ความประหยัด จำนวน 6 ข้อ
- 3) ความซื่อสัตย์ จำนวนข้อ 7 ข้อ
- 4) ความมีวินัย จำนวน 4 ข้อ
- 5) ความสุภาพ จำนวน 6 ข้อ
- 6) ความสะอาด จำนวน 7 ข้อ
- 7) ความสามัคคี จำนวน 8 ข้อ
- 8) ความมีน้ำใจ 6 ข้อ

โดยมีความหมายของระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ เป็นประจำ
- 4 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ บ่อยครั้ง
- 3 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ บางครั้ง
- 1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ ไม่เคยปฏิบัติ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (opened end questionnaire) เกี่ยวกับ
ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2.3.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาให้
สอดคล้องกับตามกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถามจำแนกเป็นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ
ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี
และความ มีน้ำใจ
- 3) เรียงข้อคำถามและจัดรูปแบบรวมเป็นแบบสอบถาม พร้อมทั้งคำชี้แจง

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ ตรวจสอบและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

5) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรง (validity) ด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถามแต่ละข้อ โดยใช้แบบค่าประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์ (index of items objective congruence : IOC) ตลอดจนภาษาที่ใช้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด

แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และมากกว่า 0.5

6) นำแบบสอบถามลักษณะสำรวจไปทดลอง (tryout) ใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Coefficient Alpha of Cronbach) โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{K}{1-K} \left[\frac{1 - \sum s_i^2}{\sum s_x^2} \right]$$

ได้ผลค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ช่วงชั้นที่ 3-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 328 คน ตามลำดับชั้นตอนดังนี้

2.4.1 ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียน

2.4.2 นำแบบสอบถามให้ครูที่ปรึกษาคัดด้วยตนเอง จำนวน 328 ฉบับ พร้อมทั้งนัดหมายกำหนดเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน

2.4.3 เมื่อครบกำหนดเวลาไปปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 328 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีดังนี้

2.5.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2.5.2 แบบสอบถามตอนที่ 2

1) วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย หรือมัชฌิมเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใน 8 ด้าน ดังนี้

1. ความขยัน
2. ความประหยัด
3. ความซื่อสัตย์
4. ความมีวินัย
5. ความสุภาพ
6. ความสะอาด
7. ความสามัคคี
8. ความมีน้ำใจ

2) วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนระหว่างช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ด้วยการทดสอบ ที (t-test)

2.5.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่ แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

2.6.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} หมายถึง คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n หมายถึง จำนวนนักเรียน

2.6.2 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ หมายถึง ผลบวกกำลังสองของคะแนน
 $\sum X$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 n หมายถึง จำนวนข้อมูล

2.6.3 หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P หมายถึง ร้อยละ
 f หมายถึง ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N หมายถึง จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.6.4 หาค่า t-test แบบ independent sample โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t หมายถึง ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติคุณธรรม
 จริยธรรมระหว่างช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4
 (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

2.7 เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล

การแปลความหมายข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลแล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมาย โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์ของ สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ (2544 : 76) โดยเกณฑ์การศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัดน่านันท์อุปลัมภ์) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเกณฑ์ค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ เป็นประจำ
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ ป่อยครั้ง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ บางครั้ง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง แสดงพฤติกรรมในระดับ ไม่เคยปฏิบัติ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- N แทน จำนวนตัวอย่าง
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
t แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ t - test
* แทน นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้
ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย

- 1) เพศ ชาย/หญิง
- 2) ระดับชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6)
- 3) ช่วงชั้นที่ 3/4

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ แบบมาตราประมาณค่า 5 อันดับ
ประกอบด้วย

- 1) ความขยัน จำนวน 5 ข้อ
- 2) ความประหยัด จำนวน 6 ข้อ
- 3) ความซื่อสัตย์ จำนวนข้อ 7 ข้อ
- 4) ความมีวินัย จำนวน 4 ข้อ
- 5) ความสุภาพ จำนวน 6 ข้อ
- 6) ความสะอาด จำนวน 7 ข้อ
- 7) ความสามัคคี จำนวน 8 ข้อ
- 8) ความมีน้ำใจ จำนวน 6 ข้อ

โดยมีความหมายของระดับพฤติกรรม ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมในระดับ เป็นประจำ
4 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมในระดับ บ่อยครั้ง
3 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมในระดับ ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมในระดับ บางครั้ง
1 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมในระดับ ไม่เคยปฏิบัติ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n= 328)	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ	ชาย	118	35.98
	หญิง	210	64.02
2. ระดับชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 1	54	16.46
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	55	16.77
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	55	16.77
	มัธยมศึกษาปีที่ 4	54	16.46
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	55	16.77
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	55	16.77
2. ช่วงชั้น	ช่วงชั้นที่ 3	164	50.00
	ช่วงชั้นที่ 4	164	50.00

จากตารางที่ 4.1 สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 คน มีรายละเอียดทางด้านข้อมูลส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

1. เพศ จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นชายจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 35.98 และหญิงจำนวน 210 คน คิดเป็น ร้อยละ 64.02

2. ระดับชั้น เมื่อพิจารณาจากช่วงชั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 จำนวนชั้นละ 54 คน แต่ละชั้นคิดเป็นร้อยละ 16.46 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2,3,5 และ 6จำนวนชั้นละ 55 คน แต่ละชั้นคิดเป็นร้อยละ 16.77

3. ช่วงชั้น เป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 มีจำนวนช่วงชั้นละ 164 คน แต่ละช่วงชั้นคิดเป็นร้อยละ 50.00

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) โดยใช้สถิติบรรยาย ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตารางที่ 4.2 -

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ทั้ง 8 ด้านโดยภาพรวม

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล
1. ด้านความขยัน	3.64	0.68	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
2. ด้านความประหยัด	3.49	0.54	แสดงพฤติกรรมปานกลาง
3. ด้านความซื่อสัตย์	3.90	0.76	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
4. ด้านความมีวินัย	3.92	0.71	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
5. ด้านความสุภาพ	3.94	0.76	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
6. ด้านความสะอาด	3.85	0.73	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
7. ด้านความสามัคคี	4.04	0.84	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
8. ด้านความมีน้ำใจ	4.02	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
รวม	3.85	0.85	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้งรวม 7 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลางรวม 1 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามัคคี มีพฤติกรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา คือ ด้านความมีน้ำใจ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.02$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความประหยัด มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

**ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) โดยใช้สถิติบรรยาย ด้วย
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตารางที่ 4.3 – 4.12**

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ทั้ง 8 ด้าน จำแนกตามช่วงชั้น

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
1. ด้านความขยัน	3.57	0.69	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.71	0.66	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
2. ด้านความประหยัด	3.56	0.57	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.42	0.50	แสดงพฤติกรรม ปานกลาง
3. ด้านความซื่อสัตย์	3.80	0.73	การปฏิบัติ บ่อยครั้ง	3.99	0.78	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
4. ด้านความมีวินัย	3.89	0.71	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.94	0.70	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
5. ด้านความสุภาพ	3.91	0.79	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.97	0.73	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
6. ด้านความสะอาด	3.84	0.78	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.85	0.68	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
7. ด้านความสามัคคี	3.96	0.80	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.11	0.88	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
8. ด้านความมีน้ำใจ	3.93	0.75	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.10	0.85	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
รวม	3.81	0.73	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.89	0.72	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.81$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.89$)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามัคคีของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.10$) และ ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.99$) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.42$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ด้านที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ ส่วนด้านที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มี 1 ด้าน คือ ด้านความประหยัด

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสิกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความขยัน

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
1. นักเรียนมีความตั้งใจ มุ่งมั่นให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	3.69	0.68	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.85	0.77	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
2. นักเรียนมีความเพียรพยายาม ทุ่มเท มานะอดทนในงานที่ได้รับมอบหมาย	3.61	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.80	0.65	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
3. นักเรียนมีความกระตือรือร้นทำ การบ้านและทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองในทันทีที่ได้รับมอบหมาย	3.30	0.70	แสดงพฤติกรรมปานกลาง	3.57	0.64	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตารางที่ 44. (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
4. นักเรียนใฝ่หาความรู้ ต้องการเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียน	3.51	0.58	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.47	0.53	แสดงพฤติกรรม ปานกลาง
5. นักเรียนมีความกล้า เผชิญกับปัญหา ไม่ย่อ ท้อ สามารถแก้ปัญหา และอุปสรรคในการ ทำงานจนสำเร็จ	3.73	0.70	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.85	0.70	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
รวม	3.57	0.69	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.71	0.66	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความขยัน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.57$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.71$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความตั้งใจ มุ่งมั่นให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และนักเรียนมีความกล้าเผชิญกับปัญหา ไม่ย่อท้อสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจนสำเร็จของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.85$) รองลงมา คือ นักเรียนมีความเพียรพยายาม ทุ่มเท มานะอดทนในงานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.80$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีความกระตือรือร้น ทำการบ้านและทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองในทันทีที่ได้รับมอบหมายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.30$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 4 พฤติกรรม ส่วนระดับพฤติกรรมที่ว่านักเรียนใฝ่หาความรู้ ต้องการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความประหยัด

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
6. นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ไม่เรื่องมาก ไม่รู้จักไม่ฟังเพื่ออยากมีอยากได้เกินฐานะ รู้จักพอประมาณ และอยู่อย่างพอเพียง	3.84	0.71	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.83	0.61	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
7. นักเรียนมีความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนใช้จ่ายเงินว่าสิ่งใดจำเป็น มีประโยชน์ และคุ้มค่ากับการใช้จ่าย	3.76	0.67	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.70	0.60	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
8. นักเรียนไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ซื้อของตามกระแสนิยม รู้จักเก็บออมไว้ใช้ในวันข้างหน้าหรือในยามจำเป็น	3.75	0.63	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.55	0.41	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
9. นักเรียนทำบัญชีรับจ่ายของตนเองเพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินต่อไปในวันข้างหน้า	2.92	0.27	แสดงพฤติกรรมปานกลาง	2.53	0.21	แสดงพฤติกรรมปานกลาง
10. นักเรียนใช้สิ่งของอย่างประหยัด นำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่/นำวัสดุสิ่งของเหลือใช้มาประยุกต์ใช้ใหม่	3.29	0.44	แสดงพฤติกรรมปานกลาง	3.08	0.46	แสดงพฤติกรรมปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
11. นักเรียนใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น ปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลมเมื่อใช้เสร็จแล้ว	3.83	0.69	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.82	0.69	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
รวม	3.56	0.57	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.42	0.50	แสดงพฤติกรรมปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความประหยัด มีค่าเฉลี่ยโดยรวมต่างกัน คือ นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 มีระดับพฤติกรรมด้านความประหยัดมากกว่านักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 คือมีการแสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.56$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 มีระดับพฤติกรรมด้านความประหยัด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ไม่เรื่องมาก ไม่จู้จี้ ไม่ฟุ้งเฟ้ออยากมีอยากได้เกินฐานะ รู้จักพอประมาณ และอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมา คือ นักเรียนใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น ปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลมเมื่อใช้เสร็จแล้วของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.83$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนทำบุญรับจ้างของตนเองเพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินต่อไปในวันข้างหน้าของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 2.92$) และช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 2.53$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ทุกพฤติกรรม

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสิกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความซื่อสัตย์

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
12. นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา	3.71	0.61	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.68	0.65	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
13. นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกตรงต่อความเป็นจริงในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ ไม่เบี่ยงเบนความจริงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดได้	3.74	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.86	0.71	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
14. นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง	3.80	0.74	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.01	0.79	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
15. นักเรียนมีความจริงใจต่อตนเอง เป็นคนตรงไปตรงมา อะไรผิดก็ว่าไปตามผิด อะไรถูกก็ว่าถูก	3.86	0.74	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.14	0.87	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
16. นักเรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงและจริงใจ ไม่โกหกหลอกลวงเพื่อประโยชน์ของตน	3.88	0.74	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.09	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
17. นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาและรักษาคำพูด	3.74	0.71	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.06	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
18. นักเรียนอายุที่จะ ทำผิดและเกรงกลัว ต่อการกระทำผิด	3.89	0.73	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.07	0.84	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
รวม	3.80	0.73	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง	3.99	0.78	แสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.80$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.99$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความจริงใจต่อตนเอง เป็นคนตรงไปตรงมา อะไรผิดก็ว่าไปตามผิด อะไรถูกก็ว่าถูกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ นักเรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงและจริงใจ ไม่โกหกหลอกลวงเพื่อประโยชน์ของคนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.68$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 6 พฤติกรรม ส่วนพฤติกรรมที่ว่านักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ในด้านความมีวินัย

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
19. นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน	3.88	0.70	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.91	0.67	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
20. นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ วินัยต่อผู้อื่น	3.92	0.75	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.00	0.75	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
21. นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับและกติกา มารยาทของสังคม	3.79	0.64	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.82	0.64	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
22. นักเรียนรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และแบบแผนของสังคม เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข	3.96	0.76	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.03	0.75	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
รวม	3.89	0.71	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.94	0.70	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความมีวินัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.89$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.94$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและแบบแผนของสังคม เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมา คือ นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ วินัยต่อผู้อื่น เช่น เข้าแถวซื้ออาหาร มีมารยาทในการเข้าประชุม ไม่ส่งเสียงดังในห้องสมุดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และกติกามารยาทของสังคม เช่น ข้ามถนนบนทางม้าลายหรือสะพานข้าม ไม่ทิ้งขยะบนถนน ไม่พูดโทรศัพท์ในโรงภาพยนตร์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกพฤติกรรม

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความสุภาพ

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
23. นักเรียนมีมารยาทแสดงกริยาอ่อนน้อม พุดจาสุภาพไม่หยาบคาย ไม่ก้าวร้าวต่อครู บิดามารดา เพื่อนญาติพี่น้องและผู้อื่น	3.74	0.70	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.00	0.73	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
24. นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เช่น เดินผ่านครูและผู้ใหญ่ ด้วยการก้มศีรษะ นอบน้อม หยุตและหลีกเลี่ยงให้ครูขณะขึ้นบันได	4.11	0.89	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.08	0.81	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
25. นักเรียนมีมารยาทในการฟัง การพูดและการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	3.65	0.68	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.91	0.73	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
26. นักเรียนสุภาพเรียบร้อยในเวลาเรียน เชื้อฟังครู ตั้งใจเรียน นั่งเรียนด้วยความเรียบร้อย ยกมือขออนุญาตก่อนถามหรือพูด ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนๆ ในห้องเรียน	3.71	0.65	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.82	0.65	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
27. นักเรียนวางตัวได้เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะและวัฒนธรรมไทย เช่น ยกมือไหว้ครูของคุณเมื่อได้รับสิ่งของคุณคุณเข้าลงพูดกับครูในขณะที่คุณนั่ง ขออนุญาตครูก่อนออกจากห้อง	4.05	0.82	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.04	0.78	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
28. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ เหมาะสมกับวัย เช่น ไม่สวมกางเกงขาสั้นเสื้อสายเดี่ยวไปวัดไปโรงเรียน ไปเดินในที่สาธารณะ	4.20	1.00	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.94	0.70	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
รวม	3.91	0.79	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.97	0.73	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน สীগัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความสุภาพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียน ในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.91$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.97$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียน แต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ เหมาะสมกับวัย เช่น ไม่สวมกางเกงขาสั้น เสื้อสายเดี่ยวไปวัด ไปโรงเรียน ไปเดินในที่สาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา คือ นักเรียนมี สัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เช่น เดินผ่านครูและผู้ใหญ่ด้วยการก้มศีรษะนอบน้อม หยุดและหลีกเลี่ยงให้ ครูขณะขึ้นบันไดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนมีมารยาทในการฟัง การพูดและการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.65$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับ พฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 รวม 3 พฤติกรรม คือ นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ นักเรียนวางตัวได้เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะและวัฒนธรรมไทย และนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ เหมาะสมกับวัย และระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 3 พฤติกรรมเท่ากัน คือ นักเรียนมีมารยาท แสดงกิริยาอ่อนน้อม พูดจาสุภาพไม่หยาบคาย ไม่ก้าวร้าวต่อครู บิดามารดา เพื่อน ญาติพี่น้องและ ผู้อื่น นักเรียนมีมารยาทในการฟัง การพูดและการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม นักเรียนสุภาพ เรียบร้อยในเวลาเรียน เชื้อฟังครู ตั้งใจเรียน นั่งเรียนด้วยความเรียบร้อย ยกมือขออนุญาตก่อนถาม หรือพูด ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนๆ ในห้องเรียน

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความสะอาด

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
29. นักเรียนแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.32	1.06	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.23	0.99	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
30. นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่นผม เล็บ ผิวกาย ฟัน ปาก	4.27	0.99	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.21	0.96	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
31. นักเรียนมิชอบใช้ส่วนตัวที่สะอาดพร้อมใช้อยู่เสมอ	4.20	0.98	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.15	0.93	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
32. นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตในช่วงพักกลางวันกับโรงเรียนอย่างตั้งใจ	3.63	0.57	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.56	0.41	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
33. นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตที่บ้าน	2.96	0.35	แสดงพฤติกรรมปานกลาง	3.13	0.24	แสดงพฤติกรรมปานกลาง
34. นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดทุกสถานที่ตลอดเวลา เช่นที่โรงเรียน ที่อยู่อาศัย โต๊ะเก้าอี้ของตัวเอง	3.60	0.69	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.66	0.51	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
35. นักเรียนเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีจิตใจแจ่มใสอยู่เสมอ	3.91	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.02	0.74	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
รวม	3.84	0.78	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.85	0.68	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความสะอาด มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.84$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 3.85$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนแต่งกายสะอาดเรียบร้อยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น ผม เล็บ ผิวกาย ฟัน ปากของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตที่บ้านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 2.96$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 รวม 4 พฤติกรรม คือ นักเรียนแต่งกายสะอาดเรียบร้อย นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่นผม เล็บ ผิวกาย ฟัน ปาก นักเรียนของใช้ส่วนตัวที่สะอาดพร้อมใช้อยู่เสมอ และนักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตในช่วงพักกลางวันอย่างตั้งใจ และระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 3 พฤติกรรม คือ นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตที่บ้าน นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดทุกสถานที่ทุกเวลา เช่น ที่โรงเรียน ที่อยู่อาศัย โต๊ะเก้าอี้ของตัวเอง และนักเรียนเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีจิตใจแจ่มใสอยู่เสมอ

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความสามัคคี

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
36. นักเรียนร่วมกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี เช่น กีฬา ภายใน โรงเรียน กิจกรรมคณะสี กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารีด้วยความสมัครใจ	3.90	0.74	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.03	0.77	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
37. นักเรียนร่วมทำงานเป็นทีม อย่างเต็มความสามารถเพื่อ บรรลุเป้าหมายของทีม	4.00	0.83	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.03	0.87	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
38. นักเรียนร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน	3.95	0.82	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.09	0.91	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
39. นักเรียนรักหมู่คณะ มีความกลมเกลียว ปรองดองในหมู่คณะ	4.04	0.82	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.14	0.86	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
40. นักเรียนรับรู้ว่าอะไรคือ ปัญหาและความขัดแย้งใน หมู่คณะ และสามารถ ร่วมมือกันหาแนวทาง แก้ปัญหา จัดความ ขัดแย้ง ได้ด้วยดี	3.83	0.76	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.05	0.84	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
41. นักเรียนรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่นอย่าง มีเหตุมีผล	3.99	0.78	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.18	0.92	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
42. นักเรียนยอมรับในความ แตกต่างทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรม ระหว่างบุคคลและสังคม	3.98	0.80	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.22	0.97	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
43. นักเรียนสามารถปรับตัว ให้เข้ากับผู้อื่นและ สถานการณ์ได้โดยไม่เป็น ตัวปัญหาให้เกิดความ ขัดแย้งในหมู่คณะ	3.99	0.82	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.16	0.92	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
รวม	3.96	0.80	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.11	0.88	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.96$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.11$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรม ระหว่างบุคคลและสังคมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา คือ นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุมีผลของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.18$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนรับรู้ว่าจะอะไรคือปัญหาและความขัดแย้งในหมู่คณะ และสามารถร่วมมือกันหาแนวทางแก้ปัญหา จัดความขัดแย้งได้ด้วยดีของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.83$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกพฤติกรรม

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในด้านความมีน้ำใจ

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
44. นักเรียนมีความเมตตา กรุณา สงสารและต้องการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า	4.02	0.81	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.20	0.93	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
45. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักให้และแบ่งปันผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	3.98	0.77	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.08	0.82	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง
46. นักเรียนแบ่งปันเสียดละสิ่งของและทรัพย์สินให้ผู้ที่เดือดร้อน	3.98	0.82	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	4.04	0.80	แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม					
	ช่วงชั้นที่ 3			ช่วงชั้นที่ 4		
	\bar{X}	S.D	การแปลผล	\bar{X}	S.D	การแปลผล
47. นักเรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัยในความ ผิดพลาด ให้ความช่วยเหลือ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการยากไร้	3.90	0.72	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.11	0.84	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
48. นักเรียนเป็นผู้ที่มีจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือพ่อแม่พี่ น้องผู้ปกครอง ครูและ เพื่อนด้วยความเต็มใจ	3.88	0.73	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.10	0.86	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
49. นักเรียนอาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลัง ทรัพย์ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน	3.79	0.67	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.06	0.85	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง
รวม	3.93	0.75	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง	4.10	0.85	แสดง พฤติกรรม บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านความมีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.93$) และนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.10$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความเมตตา กรุณา สงสารและต้องการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่าของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา คือ นักเรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัยในความผิดพลาด ให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการยากไร้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนระดับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในรายละเอียดของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น พบว่า ระดับพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกพฤติกรรม

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จำแนกตามช่วงชั้นด้วยค่า t -test

คุณธรรมจริยธรรม	ระดับพฤติกรรม				t	p.
	ช่วงชั้นที่ 3		ช่วงชั้นที่ 4			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านความขยัน	3.57	0.69	3.71	0.66	2.987	.003
2. ด้านความประหยัด	3.56	0.57	3.42	0.50	1.923*	.035
3. ด้านความซื่อสัตย์	3.80	0.73	3.99	0.78	1.363*	.174
4. ด้านความมีวินัย	3.89	0.71	3.94	0.70	3.231	.001
5. ด้านความสุภาพ	3.91	0.79	3.97	0.73	1.506*	.133
6. ด้านความสะอาด	3.84	0.78	3.85	0.68	0.765*	.445
7. ด้านความสามัคคี	3.96	0.80	4.11	0.88	0.888*	.375
8. ด้านความมีน้ำใจ	3.93	0.75	4.10	0.85	0.047*	.963
รวม	3.81	0.73	3.89	0.72	1.613*	.266

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.613, p = .266$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในด้านความประหยัด ($t = 1.923, p = .035$) ความซื่อสัตย์ ($t = 1.363, p = .174$) ความสุภาพ ($t = 1.506, p = .133$) ด้านความสะอาด ($t = 0.765, p = .445$) ความสามัคคี ($t = 0.888, p = .375$) และความมีน้ำใจ ($t = 0.047, p = .963$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความขยัน ($t = 2.987, p = .003$) และด้านความมีวินัย ($t = 3.231, p = .001$) นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนสีกัน (วัฒนानันท์อุปถัมภ์) โดยใช้สถิติบรรยายด้วยคำร้อยละ ดังปรากฏในตารางที่ 4.13 – 4.15

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก

ชื่อกิจกรรม	กิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด (ร้อยละ)			
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	รวม
กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต	13.24	6.74	6.15	27.40
กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	8.01	8.03	5.46	19.45
กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน	3.16	6.35	5.75	15.47
กิจกรรม 5 ส	2.62	2.79	6.34	12.90
กิจกรรมค่ายคุณธรรมเพื่อชีวิต	2.56	4.36	1.78	8.53
กิจกรรมอบรมผู้นำและผู้ตามที่ดี	2.14	1.78	4.16	8.33
กิจกรรมประกวดมารยาทไทย	1.03	1.78	1.78	4.16
กิจกรรมสมุดทำความดี	0.93	1.38	1.78	3.76

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ในภาพรวม คือ อันดับ 1 กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.40 อันดับ 2 กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 19.45 อันดับ 3 กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.47 และกิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดน้อยที่สุด คือ กิจกรรมสมุดทำความดี คิดเป็นร้อยละ 3.76

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก

ชื่อกิจกรรม	กิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด (ร้อยละ)			
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	รวม
กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต	14.49	6.74	6.15	27.38
กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	5.96	8.03	5.46	19.45
กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน	3.37	6.35	5.75	15.47
กิจกรรม 5 ส	3.77	2.79	6.34	12.90
กิจกรรมค่ายคุณธรรมเพื่อชีวิต	2.39	4.36	1.78	8.53
กิจกรรมอบรมผู้นำและผู้ตามที่ดี	2.39	1.78	4.16	8.33
กิจกรรมประกวดมารยาทไทย	0.60	1.78	1.78	4.16
กิจกรรมสมุดทำความดี	0.60	1.38	1.78	3.76

จากตารางที่ 4.14 พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ต้องการให้จัดกิจกรรมในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ในภาพรวม คือ อันดับ 1 กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.38 อันดับ 2 กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 19.45 อันดับ 3 กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.47 และกิจกรรมที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ต้องการให้จัดในโรงเรียนน้อยที่สุด คือ กิจกรรมสมุดทำความดี คิดเป็นร้อยละ 3.76

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าร้อยละของกิจกรรมที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก

ชื่อกิจกรรม	กิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด (ร้อยละ)			
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	รวม
กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต	11.95	7.36	6.29	25.60
กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10.06	6.92	7.55	24.53
กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน	2.94	5.65	2.94	11.53
กิจกรรมค่ายคุณธรรมเพื่อชีวิต	2.73	5.03	3.55	11.31

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	กิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด (ร้อยละ)			
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	รวม
กิจกรรมอบรมผู้นำและผู้ตามที่ดี	1.88	2.73	4.19	8.80
กิจกรรม 5 ส	1.46	2.94	3.35	7.75
กิจกรรมประกวดมารยาทไทย	1.46	2.31	2.52	6.29
กิจกรรมสมุดทำความดี	1.25	0.84	2.10	4.19

จากตารางที่ 4.15 พบว่านักเรียนช่วงชั้น 4 ต้องการให้จัดกิจกรรมในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ในภาพรวม คือ อันดับ 1 กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 25.60 อันดับ 2 กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 24.53 อันดับ 3 กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคาร โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 11.53 และกิจกรรมที่นักเรียนช่วงชั้น 4 ต้องการให้จัดในโรงเรียนน้อยที่สุด คือ กิจกรรมสมุดทำความดี คิดเป็นร้อยละ 4.19

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันทอุปถัมภ์) มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น มีนักเรียนตอบคำถามปลายเปิดจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 33.64 โดยใช้สถิติบรรยายด้วยค่าร้อยละ ดังปรากฏในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันทอุปถัมภ์) มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น

แนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมด้านความประหยัด		
1. ส่งเสริมการประหยัดและการเก็บออม	1	0.90
กิจกรรมด้านความซื่อสัตย์		
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง และผู้อื่น	2	1.82
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมความยุติธรรม	1	0.90

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมด้านความมีวินัย		
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษากฎระเบียบของโรงเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย	7	6.37
2. จัดอบรมเรื่องยาเสพติด	1	0.90
กิจกรรมด้านความสุภาพ		
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีมารยาท การเคารพผู้ใหญ่ สุภาพ อ่อนโยน ไม่ก้าวร้าว	18	16.36
กิจกรรมด้านความสะอาด		
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสะอาด ไม้ทิ้งขยะในโรงเรียน	15	13.64
กิจกรรมด้านความสามัคคี		
1. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรักและสามัคคีกัน	3	2.73
กิจกรรมด้านความมีน้ำใจ		
1. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีจิตอาสาเพื่อสังคม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อพี่น้อง รู้จักแบ่งปันผู้อื่น	7	6.37
กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม		
1. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม	29	26.36
2. จัดตั้งชมรมคุณธรรม	1	0.90
3. จัดประกวดนักเรียนคุณธรรม	1	0.90
4. ควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป	1	0.90
กิจกรรมด้านศาสนา		
1. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและการบำรุงพระพุทธศาสนา	6	5.45
2. ควรมีคาบเรียนพระพุทธศาสนาและธรรมศึกษากับครูพระ	5	4.55
3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนั่งสมาธิ การสวดมนต์		
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นคนดีมีศีล 5	2	1.82
5. จัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนรู้จักบาปบุญคุณโทษ	1	0.90
	1	0.90

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและประเพณี		
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมไทย	3	2.73
2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ความเป็นไทย	3	2.73
ข้อเสนอแนะอื่นๆ		
1. ควรให้ครูร่วมกิจกรรมกับนักเรียนมากขึ้น	1	0.90
2. นักเรียนเรียนซ้ำชั้นควรให้ร่วมกิจกรรมหลายๆ โดยเฉพาะ	1	0.90
นักเรียนที่มีปัญหาทะเลาะวิวาท ให้เข้าค่ายปลูกฝังจิตสำนึกให้รักเพื่อนและเห็นแก่สังคม		

จากตารางที่ 16 พบว่าแนวทางที่นักเรียนเสนอแนะว่าจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น นักเรียนมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมมากที่สุดคือด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม จัดตั้งชมรมคุณธรรม จัดประกวดนักเรียนคุณธรรมและควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไปคิดเป็นร้อยละ 29.06 รองลงมาคือ ด้านความสุภาพ ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีมารยาท การเคารพผู้ใหญ่ สุภาพอ่อนโยน ไม่ก้าวร้าว คิดเป็นร้อยละ 16.36 และด้านความสะอาด ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมความสะอาด ไม่ทิ้งขยะในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 13.64

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) รวม 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ

1.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้านของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) จำแนกตามช่วงชั้นที่ 3 และ 4

1.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์)

2. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน รวม 8 ด้าน ในภาพรวมสรุปผลได้ว่านักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง รวม 7 ด้าน ได้แก่ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ส่วนความประหยัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามัคคี อยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา คือ ด้านความมีน้ำใจ อยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.02$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความประหยัด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$)

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้านของนักเรียน ในภาพรวมและจำแนกตามช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สรุป ได้ดังนี้

2.2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน เมื่อพิจารณาด้วยค่าเฉลี่ย สรุปผลได้ว่านักเรียนที่เรียนอยู่ใน ช่วงชั้นที่ 4 มี การแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมมากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านของนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น สรุปผลได้ว่า ด้านที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ ส่วนด้านที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มี 1 ด้าน คือ ด้านความประหยัด และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1) การแสดงพฤติกรรมด้านความขยันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 4 พฤติกรรม คือ นักเรียนมีความตั้งใจมุ่งมั่นให้งานสำเร็จตามเป้าหมายจนสำเร็จ นักเรียนมีความเพียรพยายาม ทุ่เมท มานะอดทน นักเรียนมีความกระตือรือร้นทำ การบ้านและนักเรียนมีความกล้าเผชิญกับปัญหาไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ส่วนระดับพฤติกรรมที่ว่านักเรียนใฝ่หาความรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2) การแสดงพฤติกรรมด้านความประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ทุกพฤติกรรม คือ นักเรียนเป็นคนเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อรู้จักพอประมาณและอยู่อย่างพอเพียง นักเรียนใช้จ่ายเงินในสิ่งที่จำเป็นและคุ้มค่า และนักเรียนทั้ง 2 ช่วงชั้น มีค่าเฉลี่ยค่าใน 2 พฤติกรรมคือ นักเรียนใช้สิ่งของอย่างประหยัด นำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ และนักเรียนทำบัญชีรับจ่ายของตนเอง

3) การแสดงพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 6 พฤติกรรม คือ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกตรงต่อความเป็นจริงในการทำงาน นักเรียนปฏิบัติตน โดยคำนึงถึงความถูกต้อง นักเรียนมีความจริงใจตรงไปตรงมา นักเรียนปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่หลอกลวง นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาและรักษาคำพูด นักเรียนละอายที่จะทำผิด ส่วนพฤติกรรมที่ว่านักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3

4) การแสดงพฤติกรรมด้านความมีวินัยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกพฤติกรรม คือ นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม นักเรียนรักษาวินัยธรรม ประเพณีและแบบแผนของสังคม เคารพสิทธิผู้อื่น เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5) การแสดงพฤติกรรมด้านความสุภาพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 รวม 3 พฤติกรรม คือ นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ นักเรียนวางตัว

ได้เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะและวัฒนธรรมไทย นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะเหมาะสมกับวัย และพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 รวม 3 พฤติกรรม คือ นักเรียนมีมารยาทในการฟัง การพูดแสดงกิริยาอ่อนน้อม พูดจาสุภาพไม่หยาบคาย ไม่ก้าวร้าวต่อครู และนักเรียนสุขภาพเรียบร้อยในเวลาเรียน

6) การแสดงพฤติกรรมด้านความสะอาดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 รวม 4 พฤติกรรม คือ นักเรียนแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย นักเรียนใช้ของใช้ส่วนตัวที่สะอาด นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตในช่วงพักฝึกจิตอย่างตั้งใจและพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 รวม 3 พฤติกรรม คือ นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตที่บ้าน นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดทุกสถานที่ทุกเวลา และนักเรียนเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีจิตใจแจ่มใสอยู่เสมอ

7) การแสดงพฤติกรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกพฤติกรรม คือ นักเรียนร่วมกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี นักเรียนรักหมู่คณะ ทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หาแนวทางแก้ปัญหา จัดความขัดแย้ง ได้ด้วยดีและนักเรียนยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรม ระหว่างบุคคลและสังคม

8) การแสดงพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกพฤติกรรม คือ นักเรียนมีความเมตตา กรุณา เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักให้และแบ่งปันผู้อื่นด้วยความเต็มใจ นักเรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัย นักเรียนเป็นผู้ที่มีจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้องผู้ปกครอง ครูและเพื่อนด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้ง 8 ด้าน สรุปผลได้ว่า นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวมในด้านความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความสุภาพ ด้านความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน ส่วนในด้านความขยันและด้านความมีวินัยนั้น นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

2.3 ผลสรุปข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) มีดังนี้

2.3.1 ผลสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่นักเรียน
ต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
ไม่มีความแตกต่างกัน นักเรียนทั้ง 2 ช่วงชั้นมีความสนใจในกิจกรรม 3 อันดับแรกเหมือนกัน
กล่าวคือ

อันดับ 1 กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ
27.38 และ 25.60 ตามลำดับ

อันดับ 2 กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ
19.45 และ 24.53 ตามลำดับ

อันดับ 3 กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ
15.47 และ 11.53 ตามลำดับ

ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนทั้ง 2 ช่วงชั้นต้องการให้จัดน้อยที่สุด คือ กิจกรรม
สมุดทำความดี คิดเป็นร้อยละ 3.76 และ 4.19 ตามลำดับ

2.3.2 ผลสรุปแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมดีมาก
ยิ่งขึ้น ในภาพรวม นักเรียนมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมมากที่สุด คือด้าน
คุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม จัดตั้งชมรมคุณธรรม จัด
ประกวดนักเรียนคุณธรรมและควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไปคิดเป็นร้อยละ
29.06 รองลงมาคือ ด้านความสุภาพ ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีมารยาท การเคารพผู้ใหญ่
สุภาพอ่อนโยน ไม่ก้าวร้าว คิดเป็นร้อยละ 16.36 และด้านความสะอาด ให้โรงเรียนจัดกิจกรรม
ส่งเสริมความสะอาด ไม่ทิ้งขยะในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 13.64

3. การอภิปรายผล

3.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมี
ระดับการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ความขยัน
ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ส่วนด้าน
ความประหยัดอยู่ในระดับปานกลางนั้น เห็นได้ว่าระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนไม่มีด้านใดที่มีระดับในการแสดงพฤติกรรมเป็นประจำ อาจเป็นเพราะว่าคุณธรรม

จริยธรรมเป็นเรื่องของความดีงามที่แสดงออกจากรากฐานนิสัยที่ฝังอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล เป็นคุณงามความดีที่เกิดจากการได้รับการปลูกฝัง ส่งเสริมหรือได้เห็นแบบอย่างที่ดีตั้งแต่ เด็กจนโต และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากสภาพการเลี้ยงดูในแต่ละครอบครัวแตกต่างกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้พฤติกรรมของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น สอดคล้องกับ กู๊ด (Good, 1973: 64) ให้ความหมายของคุณธรรมว่าเป็น ความดีงามของลักษณะนิสัย พฤติกรรมที่ได้กระทำจนเกิดความเคยชิน และธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542: 6) กล่าวว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของคนซึ่งอุปนิสัยอันดีงามนี้ได้จากความเพียรพยายามที่จะประพฤติจนกลายเป็นสิ่งเคยชิน คุณธรรมจะมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ เพราะการกระทำหน้าที่จนเป็นนิสัยจะกลายเป็นคุณธรรม และกรมวิชาการ (2541: 13) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นเรื่องของการฝึกนิสัย โดยทำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย แล้วกลายเป็นคุณธรรม เป็นการริเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน และเป็นลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีมีในจิตใจ ฉะนั้นการทำความดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาที่พบว่านักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านความประหยัด ($\bar{X} = 3.49$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าคุณธรรมจริยธรรมข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสองลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนใช้สิ่งของอย่างประหยัดและนำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ($\bar{X} = 3.29$) และนักเรียนทำบุญชริบ-จ่ายของตนเอง ($\bar{X} = 2.92$) อาจเป็นเพราะว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษายังไม่ตระหนักในเรื่องของความประหยัด ครอบครัวและโรงเรียนไม่อบรมสั่งสอนในเรื่องของความประหยัดเท่าที่ควร ประกอบกับสิ่งแวดล้อมภายนอกและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเสื้อผ้าเครื่องใช้ส่วนตัว โทรศัพท์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องอำนวยความสะดวกทั้งหลายที่ทำให้นักเรียนในวัยนี้ต้องการอยากมีอยากใช้ จึงไม่ประหยัดเท่าที่ควรจะเป็น ไม่ทำบุญชริบ-จ่ายไม่รู้จักรวางแผนในการใช้จ่าย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย พุ่มบุญทริก (2547: 63-64) เรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี” พบว่า ด้านประหยัดนั้น ครูอาจารย์ควรอบรมชี้แนะเกี่ยวกับแนวทางการประหยัดและออมด้วยการเก็บเงินสะสมเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นประโยชน์ของการออม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัญชลี พุกชาญคำ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนทุกคน และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนที่มีจริยธรรมบกพร่อง

โดยเน้นความสำคัญวิธีการพัฒนามากกว่าปรัชญา พัฒนาในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน หนึ่งในข้อ
คุณธรรมที่สำคัญที่โรงเรียนมุ่งเน้นมากที่สุดคือการประหยัด ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา
ได้แก่ สภาพปัญหาครอบครัวของเด็ก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนา บางครั้งละเลยที่
จะเสริมสร้างคุณธรรม สำหรับปัญหาที่เกิดจากนักเรียน คือ นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรม ไม่
เอาใจใส่ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ไม่นำเสนอหรือสอนให้เป็นคนมีคุณธรรมเท่าที่ควร นอกจากนั้นปัญหา
ยังเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความเจริญของเทคโนโลยีและสื่อต่างๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2547: 71-73)
ได้ทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในเขต
การศึกษาที่ 1-12 พบว่านักเรียนส่วนมากขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ไม่
วิริยะอุตสาหะ ไม่ค่อยมีน้ำใจ ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ประหยัดแต่ฟุ่มเฟือย ไม่เชื่อฟังครู-อาจารย์
บิดามารดา ไม่ซื่อสัตย์ ไม่ตรงต่อเวลา ก้าวร้าว ใช้ความรุนแรง ไม่ได้รับการฝึกอบรมคุณธรรม
จริยธรรมจากที่บ้าน เลียนแบบสื่อโฆษณา โดยขาดวิจารณญาณ รับวัฒนธรรมจากต่างชาติโดยไม่
ไตร่ตรองให้รอบคอบ

3.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้าน
คุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนอยู่
ในช่วงชั้นที่ 4 มีการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.89$) สูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่
ในช่วงชั้นที่ 3 ($\bar{X} = 3.81$) อาจเป็นเพราะว่าช่วงอายุและช่วงระยะเวลาที่นักเรียนได้รับการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมทั้งในโรงเรียนและที่บ้านแตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ 3 มี
อายุระหว่าง 12-14 ปี และช่วงระยะเวลาที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมรวม 3 ปี คือตั้งแต่
เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 มีอายุระหว่าง 15-17 ปี
และได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมมาแล้วตั้งแต่เรียนในช่วงชั้นที่ 3 และเรียนต่อในชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 อีก 3 ปี รวมระยะเวลาที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม 4-6 ปี ดังนั้น
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จึงมีวุฒิภาวะทั้งด้านร่างกายและจิตใจมากกว่าตามอายุ และได้รับการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมีจำนวนปีมากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สอดคล้องกับนักทฤษฎีที่
เป็นรากฐานของการพัฒนาทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) นัก
ทฤษฎีสองท่านเชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความเจริญของความสามารถทางการ
เรียนรู้ (Cognitive Ability) สติปัญญาและอารมณ์ของเด็กจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และ
สอดคล้องกับ ลิจิต ซีเรเวคิน (2548: 27) ที่ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อม
เกลาเรียนรู้โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมืองและองค์กรของรัฐ

นอกจากนี้ จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความขยันและด้านความมีวินัยนั้น นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนทั้ง 2 ช่วงชั้นได้รับการส่งเสริมความขยันและความมีวินัยในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนทุกคนต้องขยันเรียน ตั้งใจเรียน ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้ นักเรียนทุกคนต้องเข้าเรียนตรงเวลา ไม่หนีเรียน ต้องรักษาและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน หากไม่ปฏิบัติถือว่าผิดวินัยจะได้รับการลงโทษตามความผิดที่โรงเรียนได้ระบุไว้ เช่น ตัดคะแนนพักการเรียน เป็นต้น ซึ่งเรื่องการมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงานเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551: 3-5) สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Theory) ของโคลเบอร์ก (Kohlberg 1969 อ้างถึงใน โกศล มีคุณ 2524: 18-21) ได้กล่าวถึงขั้นทั้ง 6 ของพัฒนาการทางจริยธรรมตามช่วงวัยของอายุ ซึ่งในขั้นที่ 4 เป็นขั้นของเด็กอายุ 13-16 ปี กล่าวถึงหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม) เด็กจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ เห็นความสำคัญที่จะทำตามหน้าที่ของตนแสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม และในขั้นที่ 5 เด็กช่วงนี้ อายุ 16 ปีขึ้นไป กล่าวถึงหลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้มีลักษณะยึดประโยชน์และความถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันในชุมชน หรือสังคมเห็นความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้

อีกทั้งผลการวิจัยยังพบว่า ด้านความประหยัดนั้น นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ต่ำกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 อาจเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบันที่มีสิ่งยั่วยุจิตใจนักเรียนมากมาย เช่น แฟชั่น สมัยนิยม สื่อ เทคโนโลยี อีกทั้งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 อยู่ในวัยรุ่นที่กำลังเป็นหนุ่มเป็นสาว จึงต้องการเป็นบุคคลที่น่าสมัยกว่ารุ่นน้อง ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เช่น นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ต้องการซื้อเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า โทรศัพท์ที่เป็นของใหม่ ทันสมัยไม่ตก รุ่น ไม่ใช่ของเก่าที่นำกลับมาใช้ใหม่หรือใช้ของมือสอง บางคนต้องการใช้คอมพิวเตอร์ โน้ตบุค และนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 เป็นวัยที่กำลังจะเข้ามหาวิทยาลัย จึงต้องการใช้เงินสูงในการติวเข้ามหาวิทยาลัยตามเพื่อนหรือตามสมัยนิยม สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520: 7-12) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม คือ ทฤษฎีที่อธิบายวิธีการและกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมที่ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะทางกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็น

ลักษณะของตน ทฤษฎีประเภทนี้ได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงจริยธรรม เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบเป็นสำคัญ

3.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยกิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ไม่มีความแตกต่างกัน นักเรียนทั้ง 2 ช่วงชั้นมีความสนใจในกิจกรรม 3 อันดับแรกเหมือนกัน กล่าวคือ อันดับ 1 กิจกรรมรักการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.40 อันดับ 2 กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 19.45 อันดับ 3 กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคาร โรงเรียน 15.47 อาจเป็นเพราะว่านักเรียนในโรงเรียนเดียวกันอาจมีความคิดเห็นตรงกันในความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามความต้องการ การส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่านถือว่าเป็นวาระแห่งชาติที่โรงเรียนต้องส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจเหมือนกัน เรื่องจิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นสิ่งที่นักเรียนต้องทำเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนเรื่องการประหยัดอาจเป็นจุดอ่อนที่นักเรียนต้องเร่งแก้ไขจึงเห็นว่าการออมกับธนาคาร โรงเรียนเป็นสิ่งที่ทำได้สะดวก สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura 1970) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้บุคคลประสบด้วยตนเองหรือการให้แบบอย่างที่ดี ตลอดจนการบอกเล่าอบรมให้บุคคลเกิดความเชื่อและตระหนักถึงในที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลรู้จักเลือกและยึดถือเพื่อนำมาควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการกระจ่างค่านิยม (The Theory of Values Clarification) ของ ราท ฮาร์มิน และซิมม่อน (Rath, Harmin, and Simoon) ที่ว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลนั้น ไม่ควรจะไปกำหนดตัวบังคับให้ ควรจะใช้คำพูด คำถาม เพื่อกระตุ้นให้บุคคลนั้นเกิดความคิดใคร่ครวญและตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งนั้นๆ โดยไม่มีการชักจูงจากผู้อื่น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นการทำให้กระจ่าง (Value Clarification) ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ “เลือก” ที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง “เห็นคุณค่า” ของสิ่งที่เลือก และ “ปฏิบัติ” จนเป็นนิสัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2547: 71-73) ที่ได้ทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่าควรจัดเวลาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในการจัด

กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ควรให้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมตามความสนใจ

จากข้อเสนอแนะที่นักเรียนเสนอให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.36 อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีความต้องการที่จะได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ ได้แสดงออก ได้ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ กนก จันทร์ขจร (2535: 42-44) ได้กล่าวถึงการสอนกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมว่า ผู้สอนมีหน้าที่สอนความรู้แล้วยังต้องตระหนักภาระสำคัญ คือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้วย และได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ได้แก่ จัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามนิษฐ์ สิริพงษ์ (2547: 46) ได้วิจัยเรื่อง “ การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพอใจในการเรียนการสอนที่มีบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาต่างๆ การจัดบรรยากาศให้เหมือนบ้านและอุทยานการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูเป็นสิ่งที่ดีชอบกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมมากกว่าการเรียนจริยธรรมในชั้นเรียน เช่น ค่ายจริยธรรม กิจกรรมในวันสำคัญทางวัฒนธรรม ประเพณีและทางศาสนา เป็นสิ่งที่พวกเขาได้ลงมือกระทำ แสดงออกได้ประสบความสำเร็จและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี พุกชาญคำ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่คือ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนทุกคน และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนที่มีจริยธรรมบกพร่อง โดยเน้นความสำคัญวิธีการพัฒนามากกว่าปรัชญาพัฒนาในช่วงเข้าก่อนเข้าเรียน โดยใช้วิธีการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในโอกาสวันสำคัญ การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติจริง การนำนักเรียนเข้าวัดฟังธรรมและใช้กิจกรรมกลุ่ม

4. ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ในภาพรวม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีระดับการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าด้านความประหยัดกลับมีการ

แสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีการแสดงพฤติกรรมสูงกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ยกเว้นด้านความประหยัด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

4.1.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ได้แก่

- 1) โรงเรียนควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจนในการคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยเน้นการจัดกิจกรรมในส่วนของพัฒนาความรู้ พฤติกรรม ทักษะคิดและเหตุผลเชิงจริยธรรมให้กับนักเรียน อาทิของค์ประกอบในการพัฒนา 4 ประการ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการโรงเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้คุณธรรม (3) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครู (4) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
- 2) โรงเรียนควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยเน้นการนำคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมจนเป็นนิสัย โดยเฉพาะด้านความประหยัด เป็นกรณีพิเศษให้กับนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น โดยจัดกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) โรงเรียนควรปรับแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้เหมาะสมกับระดับช่วงชั้น โดยมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ 3 มากกว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4
- 4) โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา (บวร.) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้โรงเรียนเข้มแข็ง
- 5) โรงเรียนควรพิจารณาจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามที่นักเรียนเสนอแนะ ได้แก่ กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน

4.1.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ได้แก่

- 1) ผู้บริหารควรพัฒนาครูให้มีความพร้อมและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ผู้บริหารและครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้ตระหนักในหน้าที่ 3 บทบาทพร้อมๆ กัน คือ (1) เป็นครูผู้สอน (ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ) (2) เป็นครูผู้ปกครอง (ติดตาม

ถามได้ ดูเลขทุกซ์สูง) (3) เป็นครูแนะแนว (ให้คำแนะนำ แนวทาง ทักษะชีวิตแก่เด็ก ให้เด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้)

2) นำผลการศึกษาระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาเครื่องมือวัดระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแบบอื่นๆ เช่น การสังเกตจากครูและผู้ปกครอง การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การใช้แบบทดสอบเจตคติ เป็นต้น

4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ในงานวิจัยเชิงสำรวจที่มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในลักษณะเช่นนี้ ควรใช้วิธีวิจัยในลักษณะอื่นๆ ได้ เช่น การศึกษาเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงพัฒนาการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

4.2.2 วิธีวิเคราะห์ควรเพิ่มการหาความสัมพันธ์เพื่อทราบผลความสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นเพิ่มขึ้น จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากยิ่งขึ้น

4.2.3 ประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายประชากรในวงกว้างกว่านี้ เช่น ประชากรเป็นนักเรียนในโรงเรียนสหวิทยาเขต (ประกอบด้วยโรงเรียน 5 โรงเรียน) ประชากรเป็นนักเรียนในโรงเรียนที่มีลักษณะของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมใกล้เคียงกัน เช่นนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร (2535) เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา
คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
กรมวิชาการ (2541) กรอบแนวคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและ
ความเป็นประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร
_____ (2543) การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.)
- _____ (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ
พ.ศ.2545 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____ (2545) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- _____ (2543) การปฏิรูปการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- โกศล มีคุณ (2524) “การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการ
สวมบทบาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ขัตติยา กรรณสูต และคนอื่นๆ (2547) “คุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย” รายงาน
การวิจัย กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ (ป.ป.ช.)
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2547) รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของ
เด็กและเยาวชนไทย (ระดับมัธยม) ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- งามนิษฐ์ สิริพงษ์ (2547) “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนพระวิสุทธีวงศ์ อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

- จิรวรรณ วิรัชกุล (2548) “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศศ.ม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จุฑาธิป เปี่ยมประดม (2545) “จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของ ครูและผู้ปกครองสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ชัยพร วิชาวุธ (2526) แนวคิดและการพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรมในจริยธรรมศึกษา กรุงเทพมหานคร ม.ป.พ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522) การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- _____ (2539) “ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล” โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ทศนา แจมมณี (2540) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ราชบัณฑิตยสถาน
- ธีรพร อุวรรณโณ (2526) แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด คุรุศาสตร์ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์ (2542) คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร เพชรบูรณ์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
- นงนุช เทศทอง (2547) คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
- บุญสี ราชบุรี (2548) “การพัฒนานักเรียนด้านการรักษาความสะอาดโรงเรียนบ้านแกศึกษาวิทยา อำเภอรัตนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จังหวัดสุรินทร์” การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เบญจมาศ อิ่มมิ่ง (2548) “การศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- ประจักษ์ มนต์ประเสริฐ (2545) “การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พึ่งพาอาศัย”
 ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ประกาศิ สืออำไพ (2540) *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม กรุงเทพมหานคร*
 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประสงค์ พวงธรรม (2548) “การพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนหนอง
 ยางหนองจาน อำเภอสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดบุรีรัมย์”
 การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) สรุปรจากปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาพุทธศาสตร์การสื่อสารในการ
 เผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ*
 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2549 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546) กรุงเทพมหานคร นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- พรทิพย์ ยุคตานนท์ (2540) *ความเอื้อเพื่อผู้ด้อยโอกาสของนิสิตมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*
- พระครูปลัดศีลวิวัฒน์ (สง่า สุภโภ ณ ระนอง) *คุณธรรมจริยธรรม สำนักงานโครงการบัณฑิตศึกษา*
 (2542) กรุงเทพมหานคร
- พระธรรมปิฎก (2538) *ลักษณะแห่งพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร สหธรรมมิก*
 _____ (2541) *ทางสายอิสราภาพของการศึกษา กรุงเทพมหานคร สหธรรมมิก*
 _____ (ป.อ.ปยุตโต) (2547) *ธรรมานุญชีวิต กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สว*
- พระธรรมญาณมุนี (2531) *พระธรรมญาณมุนี 84 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์*
- พระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ (2549). คำพ่อสอน : ประมวลพระ
 บรมราโชวาทและพระราชดำริสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต สำนักงานกองทุน
 สร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิสคศรี – สฤยคังศ์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์กรุงเทพ
- _____ (2543) พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายชัย
 มงคล เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
 พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม 2543 ค้นคืนวันที่ 25 มกราคม 2552 จาก
<http://www.nakhonpathom.dose.go.th>.
- พิภพ วังเงิน (2542) *จริยธรรมวิชาชีพ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์รวมสาส์น*
- พุทธทาส ภิกขุ (2531) *แนะแนวจริยธรรม ในปาฐกถาอบรมครูส่วนกลางที่หอประชุมคุรุสภา*
 กรุงเทพมหานคร ชุมชนส่งเสริมจริยศึกษา
- โรงเรียนวรคุณอุปถัมภ์ (2550) *วารสารฉบับพิเศษ ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 กรุงเทพมหานคร*

- โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) (2552) *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) จังหวัดราชบุรี ธรรมรักษ์การพิมพ์*
- ลิขิต ธีรเวคิน (2548) *การเมืองการปกครองของไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรวรรณินี ราชสงฆ์ (2541) “การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง” *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- วาสนา รอดเชียง (2540) “ผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ” *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- วิจิตร ศรีสอ้าน (2550) *สาระแนวคิดที่น่าสนใจจากการประชุมระดมความคิดปัญหาเยาวชนในสถานศึกษา (เอกสารเผยแพร่)*
- วิฑูรย์ โพธิ์เดมิย์ (2548) “การพัฒนาการดำเนินงานสร้างวินัยนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาดโรงเรียนแกเปะราษฎร์นิยม อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” *การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- วิฑูร วิเศษศรี (2549) “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาดโรงเรียนบ้านหนองขุง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” *การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน *คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ* ค้นคืน วันที่ 4 เมษายน 2552 จาก <http://www.lcat.ac.th/testwebb/home.html>
- วินัย พุ่มบุญทริก (2547) *การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยผู้ช่วยฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี จังหวัดราชบุรี*
- ศิริลักษณ์ พรหมงาม (2546) “พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสัดหีบ” *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา*

- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์การมหาชน) สำนักนายกรัฐมนตรื คุณธรรม 8 ประการ คั่นคืน 28 กันยายน
2552 จาก <http://www.skondee.com/apply03.htm>
- สงวนศรี แคนสา (2551) “การศึกษารายกรณีของนักเรียนเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทิวไผ่งาม เขตบางพลัด” ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สมพงษ์ จิตระดับ (2530) การสอนจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์โอ
เอส พรินต์ติ้งเฮาส์
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2544) การวัดและประเมินค่านคุณธรรมและจริยธรรม กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์และคณะ (2544) เกณฑ์การวิเคราะห์และการแปลความหมายข้อมูล
กรุงเทพมหานคร
- สมเดช มุงเมือง (2542) การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ครูปริทัศน์ กรุงเทพมหานคร
สาโรช บัวศรี (2530) จริยศึกษา เอกสารคำสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- _____ (2534) จริยธรรมในสังคมไทย เอกสารการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การสอน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) การขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ.ปี 2550 – 2551
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- _____ (2550) คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คั่นคืน วันที่ 4 เมษายน 2552 จาก
<http://www.vcharkarn.com/varticle/32103>
- _____ (2551) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ซีดีรอม)
กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 8) มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณา
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 1 (พ.ศ.2545– 2549)
กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2547) บทบาทครู : พัฒนาเยาวชน
ให้เป็นคนซื่อสัตย์ กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2549) มาตรฐานตัวบ่งชี้
และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รอบที่ 2 (พ.ศ.2549– 2553) กรุงเทพมหานคร

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) *๘ คุณธรรมพื้นฐาน* (โปสเตอร์)
 สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) *แผนการศึกษาแห่งชาติ*.
 พ.ศ. 2545-2559 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 กระทรวงศึกษาธิการ (2549) *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*
 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
 _____ . สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) เอกสาร
 ประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 *แนวปฏิบัติการ
 วัดและประเมินผลการเรียนรู้* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย
 สำเร็จ ใจชื่อ (2549) “การศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการ
 รักษาความสะอาดด้วยกิจกรรม 5 ส โรงเรียนบ้านดอนสนวน อำเภอเมือง จังหวัด
 กาฬสินธุ์” การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 สุชาติ น้าประสานไทย (2542) “การศึกษาวิจัยทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร
 โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศศ.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 สุทิน ศรีโมรา (2548) “การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อ
 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้น
 พื้นฐานในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี
 เขต 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2529) *การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน*
 กรุงเทพมหานคร โอ เอส พรินติ้งเฮ้าส์
 เสาวนิจ นิจอรรถชัย (2547) *การปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์ในชุมชนพุทธคริสต์และอิสลาม*
ในประเทศไทย วารสารสังคมพัฒนา
 แสง จันทร์งาม (2536) “การสอนจริยธรรมในโรงเรียน” รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคม
 ปัจจุบัน เมื่อวันที่ 28-29 เมษายน 2522 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา

อัญชลี พุกชาญค้ำ (2547) “การศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน
ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในกรุงเทพมหานคร” ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

Bandura. Alport (1970) *Social Learning and Personality Development*. New York: Holt
Rinchart&Winston.

Bloom. Benjamin S. (1982) *Human Characteristics and School Learning*. 2nd ed. New York:
McGraw–Hill Book.

Cranley, Mary Elizabeth (2003) “Tessaban School : the Moral life of a Thai Primary School.”
Dissertation Abstract International.

Good, Carter V. (1973) *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: M.C.Graw Will Book.

Kohlberg, L. (1964) Development of Moral Character and Moral Ideology” *In Review of
Child Development Research*. Edited by M,L. hoffman and L.W.Hoffman:
Connecticut Printers.

_____. (1972) *Moral Education*. London: Routledge & Kegan Paul.

_____. (1976) *Moral Development and Behavior*. New York: Holt Rinchart and Winston.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan (1970) “Determining Sample Size For Research,
Activities.” *Educational and Psychological Measurement*.

Laursen, Erik K. (2003) “Principle-Centered Discipline.” (Online) Retrieved April 4, 2009,
from [http://vnweb.hwwilsonweb.com/hww/results/results single.jhtml?nn=89](http://vnweb.hwwilsonweb.com/hww/results/results%20single.jhtml?nn=89).

Marie, Elezabeth Marple. (1988) “Effective Procdures Used In Elementary Pupil Discripline”
Dissertation Abstract International 29 November.

Noddings, N. (1992) *The Challenge to Care in Schools : An Alternative Approach to Education*.
New York Teacher College Press.

Piaget, Jean (1960) *The Psychology of the Child*. New York: Book.

Romeo, John Edward (1987) “The Effect of Cognitive Moral Development Instruction on Moral
Development Scores of Parochial High School Students” *In Dissertation Abstracts
International*.

Royal (2004) *Discipline Study In Secondary School*. New York: the Free press.

Skinner, B.F. (1971) *Bcyond Freedom and Dignity*. New York: Alfud a Knopt.

Young, Mark E. (1995) "A Classroom Application of Grusec and Goodnow's Discipline Model of internalization of Value" (Online) Retrieved April 4, 2009, from http://vnwebhwwilsoweb.com/hww/results/results_single.jhtml?nn=29.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) รวม 8 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี ความมีน้ำใจ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้านของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จำแนกตามช่วงชั้นที่ 3 และ 4
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน รวม 54 ข้อ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ด้านเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 49 ข้อ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแบบปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ
2. ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยจะสงวนไว้เป็นความลับใช้สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนรู้แต่อย่างใด จึงขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้คำตอบของนักเรียนทุกคำตอบมีประโยชน์และมีคุณค่าในการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียนและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนเป็นอย่างดี จึงขอขอบใจมา ณ โอกาสนี้

นางยุวณูช ไชยพฤษกุล

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน
(วัดน่านันท์อุปถัมภ์)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน รวม 54 ข้อ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ด้านเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 49 ข้อ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแบบปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลต่อไปนี้โดยใส่เครื่องหมาย \surd ลงใน () หน้าข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุด

1. เพศ
 - () ชาย
 - () หญิง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษา
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 1
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 2
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 3
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 4
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 5
 - () มัธยมศึกษาปีที่ 6
3. ช่วงชั้น
 - () ช่วงชั้นที่ 3
 - () ช่วงชั้นที่ 4

ตอนที่ 2
แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงตามความเป็นจริงในการแสดงพฤติกรรมของตนเองมากที่สุด

5	หมายถึง	การแสดงพฤติกรรม เป็นประจำ
4	หมายถึง	การแสดงพฤติกรรม บ่อยครั้ง
3	หมายถึง	การแสดงพฤติกรรม บางครั้ง
2	หมายถึง	การแสดงพฤติกรรม นานๆ ครั้ง
1	หมายถึง	การแสดงพฤติกรรม ไม่เคยเลย

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับในการแสดงพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
1.	ความขยัน นักเรียนมีความตั้งใจ มุ่งมั่นให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย					
	2. นักเรียนมีความเพียรพยายาม ทุ่มเท มานะอดทนในงานที่ได้รับมอบหมาย					
	3. นักเรียนมีความกระตือรือร้น ทำการบ้านและทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองในทันทีที่ได้รับมอบหมาย					
	4. นักเรียนใฝ่หาความรู้ ต้องการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน					
	5. นักเรียนมีความกล้าเผชิญกับปัญหา ไม่ย่อท้อ สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจนสำเร็จ					
6.	ความประหยัด นักเรียนเป็นคนเรียบง่าย ไม่เรื่องมาก ไม่จู้จี้ ไม่ฟุ้งเฟ้ออยากมีอยากได้เกินฐานะ รู้จักพอประมาณ และอยู่อย่างพอเพียง					
	7. นักเรียนมีความคิด พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนใช้จ่ายเงินว่าสิ่งใดจำเป็น มีประโยชน์ และคุ้มค่ากับการใช้จ่าย					
	8. นักเรียนไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ซื้อของตามกระแสนิยม รู้จักเก็บออมไว้ใช้ในวันข้างหน้าหรือในยามจำเป็น					
	9. นักเรียนทำบัญชีรับจ่ายของตนเองเพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินต่อไปในวันข้างหน้า					

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับในการแสดงพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
10.	นักเรียนใช้สิ่งของอย่างประหยัดและนำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ หรือนำวัสดุสิ่งของเหลือใช้มาประยุกต์ใช้ใหม่ได้					
11.	นักเรียนใช้ทรัพย์สินและสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น ปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลมเมื่อใช้เสร็จแล้ว					
12.	ความซื่อสัตย์ นักเรียนเป็นคนที่ตรงต่อเวลา					
13.	นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกตรงต่อความเป็นจริงในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ ไม่เบี่ยงเบนความจริงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดได้					
14.	นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง					
15.	นักเรียนมีความจริงใจต่อตนเอง เป็นคนตรงไปตรงมา อะไรผิดก็ว่าไปตามผิด อะไรถูกก็ว่าถูก					
16.	นักเรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงและจริงใจ ไม่โกหก หลอกลวงเพื่อประโยชน์ของตน					
17.	นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาและรักษาคำพูด					
18.	นักเรียนละอายที่จะทำผิดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด					
19.	ความมีวินัย นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน เช่น แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ มาโรงเรียนทันเวลา เข้าแถวเคารพธงชาติเป็นระเบียบเรียบร้อย เข้าและออกจากห้องเรียนตรงเวลา					
20.	นักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ วินัยต่อผู้อื่น เช่น เข้าแถวซื้ออาหาร มีมารยาทในการเข้าประชุม ไม่ส่งเสียงดังในห้องสมุด					
21.	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และกติกามารยาทของสังคม เช่น ข้ามถนนบนทางม้าลายหรือสะพานข้าม ไม่ทิ้งขยะบนถนน ไม่พูดโทรศัพท์ในโรงภาพยนตร์					
22.	นักเรียนรักษาวัฒนธรรม ประเพณีและแบบแผนของสังคมเคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข					
23.	ความสุภาพ นักเรียนมีมารยาท แสดงกิริยาอ่อนน้อม พุดจาสุภาพไม่หยาบคาย ไม่ก้าวร้าวต่อครู บิดามารดา เพื่อน ญาติพี่น้องและผู้อื่น					

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับในการแสดงพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
24.	นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เช่น เดินผ่านครูและผู้ใหญ่ด้วยการก้มศีรษะนอบน้อม หยุดและหลีกเลี่ยงให้ครูขณะขึ้นลงบันได					
25.	นักเรียนมีมารยาทในการฟัง การพูดและการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม					
26.	นักเรียนสุภาพเรียบร้อยในเวลาเรียน เชื้อฟังครู ตั้งใจเรียน นั่งเรียนด้วยความเรียบร้อย ยกมือขออนุญาตก่อนถามหรือพูด ไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนๆ ในห้องเรียน					
27.	นักเรียนวางตัวได้เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะและวัฒนธรรมไทย เช่น ยกมือไหว้ครู ขอบคุนเมื่อได้รับสิ่งของ ถูกเข่าลงพูดกับครูในขณะที่ครูนั่ง ขออนุญาตครูก่อนออกจากห้อง					
28.	นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ เหมาะสมกับวัย เช่น ไม่สวมกางเกงขาสั้น เสื้อสายเดี่ยวไปวัด ไปโรงเรียน ไปเดินในที่สาธารณะ					
29.	ความสะอาด นักเรียนแต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
30.	นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น ผม เล็บ ฟัน ปาก					
31.	นักเรียนมีของใช้ส่วนตัวที่สะอาดพร้อมใช้อยู่เสมอ					
32.	นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตในชั่วโมงฝึกจิตกับโรงเรียนอย่างตั้งใจ					
33.	นักเรียนนั่งสมาธิและฝึกจิตที่บ้าน					
34.	นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดทุกสถานที่ทุกเวลา เช่น ที่โรงเรียน ที่อยู่อาศัย ใต้เก้าอี้ของตัวเอง					
35.	นักเรียนเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีจิตใจแจ่มใสอยู่เสมอ					
36.	ความสามัคคี นักเรียนร่วมกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี เช่น กีฬาภายในโรงเรียน กิจกรรมคณะสี กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารีด้วยความสมัครใจ					
37.	นักเรียนร่วมทำงานเป็นทีมอย่างเต็มความสามารถเพื่อบรรลุเป้าหมายของทีม					
38.	นักเรียนร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน					
39.	นักเรียนรักหมู่คณะ มีความกลมเกลียวปรองดองในหมู่คณะ					

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับในการแสดงพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
40.	นักเรียนรับรู้ว่าจะอะไรคือปัญหาและความขัดแย้งในหมู่คณะ และสามารถร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา จัดความขัดแย้งได้ด้วยดี					
41.	นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุมีผล					
42.	นักเรียนยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรม ระหว่างบุคคลและสังคม					
43.	นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสถานการณ์ได้โดยไม่เป็นตัวปัญหาให้เกิดความขัดแย้งในหมู่คณะ					
44.	ความมีน้ำใจ นักเรียนมีความเมตตา กรุณา สงสารและต้องการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า					
45.	นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักให้และแบ่งปันผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
46.	นักเรียนแบ่งปัน เลียสละ สิ่งของและทรัพย์สินให้ผู้ที่เดือดร้อน					
47.	นักเรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักให้อภัยในความผิดพลาด ให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการยากไร้					
48.	นักเรียนเป็นผู้ที่มีจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้อง ผู้ปกครอง ครูและเพื่อนด้วยความเต็มใจ					
49.	นักเรียนอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน					

ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง นักเรียนมีความเห็นว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 8 ด้านในเรื่องใดมากที่สุด โดยใส่หมายเลขในช่องว่างเรียงลำดับความต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ดังตัวอย่าง

(...3....) กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน

(...1....) กิจกรรมอบรมธรรมศึกษา

(...2....) กิจกรรมปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต

1. ให้นักเรียนใส่หมายเลข 1 – 3 ในช่องว่างโดยเรียงลำดับจากกิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้จัดในโรงเรียนมากที่สุด 3 ลำดับแรก และระบุกิจกรรมที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ นอกเหนือจากที่กำหนด

(.....) กิจกรรมประหยัดและออมกับธนาคารโรงเรียน

(.....) กิจกรรมรณรงค์การอ่านและท่องโลกอินเทอร์เน็ต

(.....) กิจกรรมสมุดทำความดี

(.....) กิจกรรมค่ายคุณธรรมเพื่อชีวิต

(.....) กิจกรรมประกวดมารยาทไทย

(.....) กิจกรรม 5 ส

(.....) กิจกรรมอบรมผู้นำและผู้ตามที่ดี

(.....) กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

และกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ (ระบุชื่อกิจกรรม).....

2. นักเรียนคิดว่ามีแนวทางใดที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนानันท์อุปถัมภ์) มีคุณธรรมจริยธรรมดีมากยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. นางปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์
ตำแหน่ง อธิการผู้อำนวยการ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์)
วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ
2. นายสรายุทธ พุทธิพันธ์รัตน์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
3. นางนัศดา ธรรมวงศ์ผล
ตำแหน่ง หัวหน้างานวิชิพุทธ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์)
วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ก

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ตารางการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ข้อ	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ค่า IOC
1.	+1	+1	+1	1.00
2.	+1	+1	+1	1.00
3.	+1	+1	+1	1.00
4.	+1	+1	+1	1.00
5.	+1	+1	+1	1.00
6.	+1	+1	+1	1.00
7.	+1	+1	+1	1.00
8.	+1	+1	+1	1.00
9.	+1	+1	0	0.66
10.	+1	+1	+1	1.00
11.	+1	+1	+1	1.00
12.	+1	+1	+1	1.00
13.	+1	+1	+1	1.00
14.	+1	+1	+1	1.00
15.	+1	+1	+1	1.00
16.	+1	+1	+1	1.00
17.	+1	+1	+1	1.00
18.	+1	+1	+1	1.00
19.	+1	+1	+1	1.00
20.	+1	+1	+1	1.00
21.	+1	+1	+1	1.00
22.	+1	+1	+1	1.00
23.	+1	+1	+1	1.00
24.	+1	+1	+1	1.00
25.	+1	+1	+1	1.00
26.	+1	+1	+1	1.00
27.	+1	+1	+1	1.00
28.	+1	+1	+1	1.00
29.	+1	+1	+1	1.00

ข้อ	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3	ค่า IOC
30.	+1	+1	+1	1.00
31.	+1	+1	+1	1.00
32.	+1	+1	+1	1.00
33.	+1	0	+1	0.66
34.	+1	+1	+1	1.00
35.	+1	+1	+1	1.00
36.	+1	+1	+1	1.00
37.	+1	+1	+1	1.00
38.	+1	+1	+1	1.00
39.	+1	+1	+1	1.00
40.	+1	+1	+1	1.00
41.	+1	+1	+1	1.00
42.	+1	+1	+1	1.00
43.	+1	+1	+1	1.00
44.	+1	+1	+1	1.00
45.	+1	+1	+1	1.00
46.	+1	+1	+1	1.00
47.	+1	+1	+1	1.00
48.	+1	+1	+1	1.00
49.	+1	+1	+1	1.00

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางยุวณูช ไชยพฤกษ์กุล
วัน เดือน ปี	28 กันยายน 2500
สถานที่เกิด	เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2522
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสีกัน (วัดน่านนันทอุปถัมภ์)
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนสีกัน (วัดน่านนันทอุปถัมภ์)